

Lb

Lektorbladet

Velkommen til
Trondheim!

Svein Magne Sirnes
Ansvarlig redaktør

Skolen og NLL i mediebildet

Med jevne mellomrom bringer riksavisene som Dagbladet og Aftenposten egne sider, innstikk eller bilag som de utstyres med overskriften "Utdanning" – og som hovedsakelig inneholder annonser fra private (men også offentlige) skoler med studietilbud av ulik art.

Idet disse linjer skrives, sitter vi f.eks. med dagens utgave av Norges største avis, Aftenposten, foran oss, en avis som har ikke mindre enn fem slike sider, uten en eneste redaksjonell artikkel! Bare annonser!

Det er utrolig at de redaksjonelle medarbeiderne i en kvalitetsavis ikke blir flau av å presentere et slikt produkt!

Også store europeiske og amerikanske aviser og tidsskrifter har faste bilag om utdanning, men de har da også rikelig med redaksjonell tekst – skrevet av dyktige medarbeidere som kjenner sitt fagfelt, driver oppsøkende journalistikk og vet hva slags utfordringer skolen står overfor i sine land.

I bl.a. Tyskland har debatten i kjølvannet av PISA-undersøkelsene ført til utgivelse av spennende og kreative spesialhefter om skole og utdanning fra seriøse tidsskrifter som Der Spiegel og Focus. Ikke bare pedagogiske spørsmål, men også temaer i grenselandet mellom fag og formidling blir belyst. Tenk om noen hadde våget noe lignende i Norge!

Kan for resten noen si oss navnet på en profilert medarbeider i NRK Dagsnytt, Dagsrevyen eller TV 2 som har skole som spesialfelt? Eller en journalist i en av riksavisene som kun arbeider med og har spisskompetanse på området utdanning? Og som kan produsere mer enn et tabloidoppslag i ny og ne fra Øvre

Grukkedal barneskole om dårlig innelima, en kopieringsmaskin som aldri virker, og lærerpersonalets eneste telefon?

Mediene har egne redaksjoner og medarbeidere som dekker helse, kultur, utenriksstoff, næringsliv og økonomi – men hva med skole og utdanning? Kan det skyldes at skolen har lav status blant dagens journalister? Eller at feltet er for krevende?

Vi benekter ikke at det ofte er oppslag om skole og utdanning, men for oss som arbeider i denne sektoren, virker det som om saker generelt ikke underkastes den samme profesjonelle redaksjonelle vurdering som andre stoffområder. Fenomener som har vært allment kjent i lang tid, blir f.eks. lett toppoppslag med fete typer og presenteres som siste nytt.

Til tross for medienes labre interesse for og ofte lite profesjonelle behandling av dette stoffområdet, skal vi være glad for at Norsk Lektorlag har mange medlemmer og tillitsvalgte, både på grunnplanet og i sentrale organer, som slipper til med innlegg og kronikker, og som blir kontaktet av aviser, radio og TV når store og små saker skal kommenteres.

Det er ikke tvil om at tidligere NLL-leder Henning Wold har et poeng når han i et intervju i dette nummer av Lektorbladet påpeker at våre folk har gått foran som et fyrtårn i debatten om kunnskap og faglighet i skolen, og at de så "tegnene i tiden" lenge før mange andre miljøer.

► Bernt Hagtvet er gjesteskribent i Lektorbladet.

► Fem år siden NLL ble medlem av Akademikerne.

Leder

Skolen og NLL i mediebildet .....s. 1

Apropos

NLL krever systemendring
– Bedre lønn for akademisk utdanning ut over fire år .....s. 4

Gjest i LB

Bernt Hagtvet: Lektoren som utryddingstruet art
Og noen forslag til arkeologisk utgraving av en stolt profesjon .s. 6

Intervjuet

Få kjenner NLL bedre enn Else Alvik
– NLL et naturlig valg for lektorer! .....s. 8

Aktuelt

Hjertelig velkommen til kunnskapsbyen Trondheim! .....s. 11
Trondheim, vikingkongenes by og Norges
teknologiske hovedstad .....s. 12
Nye vedtekter og toppaktuelle seminarer .....s. 14
Fem år siden NLL ble medlem av Akademikerne .....s. 14
– Elevar på eksperimentskular får mykje dårlegare resultat! .s. 18
Spennende Comenius-prosjekt ved Bergen Handelsgymnasium s. 20
10 utenlandsekskursjoner avlyst .....s. 21
Tilfellet Rosthaug .....s. 23
Synspunkt .....s. 24

Forum for fagutvalg

Pugging eller læring .....s. 26

Fagtorget biologi

Humanbiologi og økologi, sikkert valg i en moderne
læreplanvirkelighet .....s. 28

Fagtorget matematikk

KS bekymret for kvaliteten på lærerutdanningen .....s. 30

Siden sist ... .s. 32

Forsidebildet: Munkholmen (foto: Jørn Adde)

LEKTORBLADET

Magasin for fag,
skole og utdanning
Utgitt av Norsk Lektorlag
Nr. 2 - Mars 2006 • 5. årgang
ISSN: 1503 – 027X

Keysers gate 5, 0165 Oslo
Tlf.: 23327994
Faks: 23327990
E-post:
lektorbladet@norsklektorlag.no

Ansvarlig redaktør:
Svein Magne Sirnes
Tlf.: 48263310

Årsabonnement: kr. 280,-

Annonser:

Camilla Ellefsen
Media Bergen AS
Logemannsgården,
C. Sundts gate 51, 5004 Bergen
Tlf.: 55540800
Faks: 55540840
E-post:
camilla.ellefsen@mediabergen.no

Design & trykk:

Flisa Trykkeri AS
ane.marte@flisatrykkeri.no
www.flisatrykkeri.no

Utgivelsesplan våren 2006:

31. mai

Materiellfrist: 1 måned før
utgivelsesdato

Redaksjonen av dette nummer avsluttet
28. februar 2006

NLL krever systemendring

– Bedre lønn for akademisk utdanning ut over fire år

Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norskulektorlag.no

– Norsk Lektorlag avviser det såkalte kompetanselønnsystemet og krever heller et system som faktisk gir uttelling for høy kompetanse. Da må skoleeiere og skoleledere konfronteres med at de må betale bedre for folk med lengst utdanning dersom de ønsker høy faglig kvalitet, sier NLLs leder Gro Elisabeth Paulsen.

Elendig lønnsvekst for offentlig ansatte akademikere

– *Hva sier statistikker og tallmateriale som NLL og Akademikerne har fått utarbeidet i forbindelse med vårens lønnsoppgjør om lønnsutviklingen for offentlig ansatte akademikere?*

– Lønnsutviklingen for akademikere i offentlig sektor er fortsatt elendig sammenlignet med akademikere i privat sektor. Lønnstapet for offentlig ansatte akademikere med mer enn fire års høyere utdanning har økt med 50-60 000 kroner de siste sju årene. Samtidig har offentlig ansatte med lavere

utdanning hatt like høy lønnsvekst som industriarbeiderne.

– *Politikere snakker jo stadig om hvor viktig utdanning og høy kompetanse vil bli i årene framover. Det er dessuten enighet om at høyt kvalifiserte lærere og høyt kvalifiserte saksbehandlere er helt nødvendig for å opprettholde velferdssamfunnet. Hvorfor fører ikke denne politiske enigheten til en bedre lønnsutvikling?*

– I Norge har vi et sentralisert system for lønnsfastsettelse både i staten og i skoleverket (eller: i statlig og kommunalt tariffområde). Dette systemet har hele tiden blitt brukt fordelingspolitisk av de andre hovedorganisasjonene, og dermed har akademikergruppene blitt lønnstapere. Bakgrunnen for dannelsen av hovedorganisasjonene Akademikerne var først og fremst et ønske om større råderett over egne lønnsmidler, og dette oppnådde Akademikerne med sitt nye lønnsystem i 2002. Det er dette systemet vi nå krever å bli omfattet av.

– *Gjelder dette også i skolever-*

ket? Har vi ikke der et kompetanselønnsystem som sikrer lektorlønna?

– Det blir stadig hevdet at vi har et kompetanselønnsystem i skoleverket, men sannheten er at ordet dekker over en ordning som systematisk gjør det ulønnsomt å utdanne seg til lektor for å arbeide i skolen. Norsk Lektorlag avviser dette såkalte kompetanselønnsystemet og krever heller et system som faktisk gir uttelling for høy kompetanse. Da må skoleeiere og skoleledere konfronteres med at om de ønsker høy faglig kvalitet, så må de betale bedre for folk med lengst utdanning.

Anti-akademiske holdninger

– *Kan vi stole på at kommuner og fylkeskommuner egentlig ønsker å betale for lektorer? Vil de ikke heller nøye seg med billigere og mindre spesialiserte lærere?*

– Verken dagens lønnsystem eller et nytt et kan hindre arbeidsgiver i å ansette lærere som er mindre spesialiserte. Men vi har en jobb å gjøre i enkelte kommuner og fylkeskommuner. I privat

sektor er man opptatt av at investeringer skal lønne seg, og der hadde man selv sagt ikke betalt så godt for akademisk arbeidskraft hvis denne arbeidskraften ikke hadde vært viktig for produktiviteten. Ikke alle skoleledere har forstått at akademisk arbeidskraft er særlig dyktig og effektiv til å drive kunnskapsarbeid. Men jeg er trygg på at skoleledere med anti-akademiske holdninger vil bli tvunget til å skjerpe seg. Ikke minst vil foreldre som selv har høyere utdanning, kreve at skolen har lærere som holder et høyt faglig nivå.

– *Lønnsstatistikk viser at lærergruppene samlet sett fikk en bedre lønnsutvikling i forbindelse med skolepakkene, og dette brukes nå som et argument for at det er andre grupper som står for tur, for eksempel førskolelærerne.*

– Det stemmer at skolepakkene gav lærergruppene en viss lønnsøkning, men lønnstilleggene ble dyrekjøpte i form av en rasjonalisering som har ført til økt arbeidspress, større elevgrupper og overtallighet blant yngre kolleger. Norsk Lektorlag har vært lite glad for disse skolepakkene, og vi ser at de nok vil bli brukt mot oss i det kommende lønnsoppgjøret.

Arbeidstidsordninger og leseplikt-systemet

– *Men årets tariffforhandlinger dreier seg ikke bare om lønn?*

– Nei, den andre store saken denne våren gjelder arbeidstidsordningen og lesepliktsystemet i skoleverket. KS ønsker som kjent å gjøre lærernes arbeidstid mest mulig lik de ordninger som andre kommunalt ansatte har. KS ønsker dessuten å fjerne den sentrale reguleringen av leseplikten.

– *Kommer dette uventet?*

– Nei, KS viderefører her en skolepolitikk som ble innledet den gang staten hadde forhandlingsansvaret. Allerede i mai 2000 ble det inngått en avtale, eller en såkalt intensjonserklæring, mellom staten og Norsk Lærerlag/hovedsammenslutningene. Ifølge den var man

enige om målsettingen om større lokal frihet til å disponere tidsressursene i grunnopplæringen med tanke på en bedre tilpasning mellom nye drifts- og arbeidsformer, som det heter i KS-terminologien. Et resultat av dette var ny arbeidstidsavtale fra 1. august 2000 (Skolepakke I), der man fikk større fleksibilitet i forhold til å fordele arbeidet gjennom året. Denne utviklingen fortsatte i den avtalen som ble utarbeidet av KS og Utdanningsforbundet, og som ble resultatet våren 2004. Det er ikke uventet at KS nå vil videreføre denne utviklingen.

– *Hvorfor ønsker KS dette?*

– Fordi eierne av organisasjonen KS, altså norske kommuner og fylkeskommuner, krever at KS skaffer dem en avtale som gir færre bindinger for dem selv. Både medlemsundersøkelsen blant Norsk Lektorlags egne medlemmer og den store arbeidstidsundersøkelsen¹ i regi av KS og Utdanningsforbundet viser at ordningen med økt tilstedeværelse på skolen medfører ulemper og økt arbeidspress for lærerne uten at det kommer elevene til gode. Jeg tror ikke disse funnene påvirker de skolepolitiske føringene som KS styrer etter. Norske kommuner og fylkeskommuner ønsker størst mulig lokal handlefrihet.

– *Hva med lesepliktsystemet?*

– Kommunene ønsker lokal frihet også når det gjelder leseplikt for lærere. Leseplikten var opprinnelig knyttet til læreplanene i fagene og dermed de årstidene elevene har rett til å få undervisning i hvert enkelt fag. Med R94 og L97 ble undervisningsbegrepet utvannet ved at man i økende grad innførte generell veiledning som erstatning for fagspesifikk undervisning. Som kjent innførte disse reformene en ny lærerrolle, nemlig veilederrollen. Denne veiledningspedagogikken er tilpasset allmennlærerordningen. Allmennlærerordningen gjør det unødvendig å fastsette timeplaner som opprettholder et skarpt skille mellom fagene, og å holde et regnskap med antall undervisningstimer knyttet til fagspesialister i hvert fag. Grunnmuren i

det gamle lesepliktsystemet, nemlig fagspesifikk undervisning, har i løpet av tiåret etter reformene gått i oppløsning i grunnskolen, og i videregående skole merkes forvitringen ved såkalt "bortfall av undervisning". De sentralt initierte forsøkene med alternative arbeidstidsordninger i skolen som pågikk i 2001-2002, dreide seg om å innføre arbeidstidsordninger som svekker eller helt ser bort fra lesepliktsystemet. Det ble sagt åpent at den daværende arbeidstidsordningen (med leseplikt og ellers lite bunden tid) stod i veien for reformene fra 90-tallet. Det er ikke tilfeldig at KS i dag bruker Sintef-rapporten² fra 2003 som argument for å fjerne sentral leseplikt og særreguleringer av lærernes arbeidstid.

Sovepute

– *Hva ønsker Norsk Lektorlag å gjøre med dette?*

– Vi ønsker å forbedre lesepliktsystemet av to grunner: Skolen trenger et system som kan bidra til å opprettholde en nasjonal faglig standard. Læreplanene i fagene er jo nasjonale, og de faglige målene er like arbeidskrevende, uansett hvor i landet man befinner seg. Dette taler for en sentral sikring av minsteresurs knyttet til læreplanenes krav til faglig nivå og undervisningsomfang. Samtidig trenger vi et bedre system for å verne den enkelte lærer mot urimelig arbeidsbelastning. Med dagens system ser vi at mange skoleledere ganske automatisk kvitterer ut så mange undervisningstimer og så mange elever per lærer som overhodet mulig.

– *Så det er ikke om å gjøre å beholde lesepliktsystemet uendret?*

– Nei, vi ønsker å forbedre det. Dagens lesepliktsystem gir beskyttelse mot ubegrenset økning av antall undervisningstimer, men arbeidsbelastningen knyttet til timene ser ut til å øke. Mange av våre medlemmer har erfaringer som gjør at de har liten tillit til egen arbeidsgiver. I en del tilfeller fungerer lesepliktsystemet som sovepute for skoleledere som ikke tar ansvar verken for faglig kvalitet eller personalpolitikken. På mange skoler brukes det eksisterende lesepliktsy-

¹ Fafø 2005 Lærernes arbeidstid. Evaluering av avtale om arbeidstid for undervisningspersonalet i skoleverket 2004-2006

² Sintef 2003: Tid til en kollektiv og attraktiv skole

stemet som ansvarsfraskrivelse. Man stapper inn 100–150 elever per undervisningsstilling, noe som er uholdbart hvis man samtidig krever at elevene skal få tilpasset opplæring. Dagens leseplikt-system ble utformet i en tid da lærere fikk ansvaret for undervisningsopplegg for 4-5 klasser, ikke 120 enkeltindivider. Vi ser også at en del skoleledere bruker veiledningspedagogikken som alibi for økonomiske innstramninger. Det er bakgrunnen for den skepsisen til den kommunale friheten som KS har fått i oppdrag å slåss for.

– Så det er ingen grunn til optimisme?

– Både KS og lokale skoleeiere er klar over at det trengs arbeidsro i skolen der-

– Av alle vestlige land er Norge det landet hvor det kaster minst av seg å ta høyere utdanning. Dette henger sammen med at det generelt er små lønnsforskjeller i Norge. En annen forklaring er at det generelle utdanningsnivået er høyt i Norge. I USA, Portugal og Storbritannia er lønnsforskjellene størst mellom dem som har lav og dem som har høy utdanning. Det er forskningsleder Erling Barth ved Institutt for samfunnsforskning som sier dette til Lektorbladet.

som vi skal lykkes med det sårt tiltrente kunnskapsløftet som er intensjonen med skolereformen. Og både KS og lokale skoleeiere trenger lærere som kan

og vil gjøre en god jobb. Det gir håp om at vi kan få til en avtale med sentrale reguleringer som gir kloke lokale løsninger.

Lektoren som utryddingstruet art

Og noen forslag til arkeologisk utgraving av en stolt profesjon

Av professor Bernt Hagtvet

Den følelsen mange får når de kommer inn i en katedral, får jeg når jeg besøker en skolestue.
Torolf Elster, De 7 nøkler til Sovjet-mysteriet, 1957

Dere lektorer må tvinge tilbake de som hevder at hovedfag ikke er nødvendig for å undervise i videregående skole. Nå må tid til faglig oppdatering settes øverst på kravlisten ved oppgjørene, ikke primært høyere lønn. Sett universitetene under press og få dem til å lage gode videreutdanningskurs for lektorer, skriver professor Bernt Hagtvet.

Få av mine studenter vil bli lektorer. Jeg har undret meg hvorfor. Er det så ille å møte ungdom i Brønnøysund eller Sarpsborg, Notodden eller Bergen? spør jeg. Slippe kjas og mas i storbyen. (Jeg ironiserer ikke.) Bruke den lange skoleferien til å lese. Ha gode kolleger å diskutere med. (Igjen ingen ironi.)

Et kulturbærende sjikt

Hvorfor måtte jeg umiddelbart legge til "Jeg ironiserer ikke" i teksten?

Kanskje fordi min visjon av lektoren stammer fra min tid på Kongsberg. Det er lenge siden (artium 1965). Jeg husker sylskarpt lærerrommet i den store hvite gymnasbygningen, nå fredet. (Den eldste fra 1719 hadde en barokkdør utsmykket av mannen som malte altertavlen i taket i Kongsberg kirke. Bygningen huser nå en pizzarestaurant...). Det stod trapper opp mot bokhyllene. Det åndet lærdom, åndelig trygghet. Kulturell kapital ville vi kalt det på sjargongen i dag. Lektorene talte dempet, de satt ved store bord, realfagslektorene hadde frakker; elever kom inn som om de entret et sakristi.

Mine lektorer var et kulturbærende sjikt. De oppbebar standarder. De kom ikke i dongeribukse og med ubarberte ansikter.

Bernt Hagtvet (f. 1946) studerte i Oslo og Bergen, ved Yale og Nuffield College, Oxford og er professor i statsvitenskap ved UiO. Han har særlig interessert seg for politiske ekstrembevegelsers sosiologi og historie, totalitære regimer, demokrati- og menneskerettighetsspørsmål og intellektuelles roller i politikken. Fra 1983 til 1994 var han forskningsleder ved Programmet for menneskerettighetsstudier, Chr. Michelsens institutt i Bergen.

*Til høsten kommer han med et samleverk om folkemord og politisk massevold i det 20. århundre. Han sier at hvis han ikke var blitt fanget inn av samfunnsforskning, ville han blitt lektor. F.eks. i Kongsberg. Men om han ville sittet i bystyret, er mer usikkert.
(foto: Ståle Skogstad)*

De hadde jakke og slips og ikke rent sjelden press i buksene. I prestisje i byen kom de på linje med legene, advokatene, prestene og sivilingeniørene.

Allemannsskolen

Da jeg tok artium, gikk bare en liten del av kullet på gymnaset. Nå er videregående (bare navnet!) allemannsskolen. Det er vanskeligere å komme inn på noen av de yrkesfaglige retningene enn på allmennfag (bare navnet!). De fleste elevene mangler de kulturelle (og begavelsemessige?) forutsetningene for å gå på min tids gymnas. De skjønner ikke poenget med å ha et forhold til Henrik Ibsen.

Kom ikke og kall meg elitist. Denne slappe trekningen i debattanters fingre når de konfronteres med forfallet i skolen. Jeg trekker ikke ned automatiserte kriterier utenfra over elevenes hoder. Jeg argumenterer for en skole der erkjennelseslyst og begeistring skal få større plass. En slik skole vil fange inn flere, også de såkalte skoletrøtte.

Jeg husker jeg en gang skulle forelese til ex. phil. på Gjøvik gymnas på 80-tallet. Da jeg kom inn i klasserommet, så jeg at det hang popstjerner på veggene. Jeg trodde ikke mine egne øyne. Vi hadde faksimile av den amerikanske uavhengighetserklæringen og Bill of Rights. Et osean av forskjell.

Skolen står mer utsatt til nå. Kampen om oppmerksomheten har hardnet. Nå skal skolen konkurrere med idoler og massemedier, et samfunn så gjennomkommersialisert og seksualfiksert at vi som vokste opp på femti- og sekstitallet knapt har begreper for å forstå hva som er skjedd. Vi lever i et slags granatsjokk på etterskudd. Å være lektor i dag er ofte en kampsport. Men jeg spør: Er det så ille å være med på å forme mennesker, være rolleforbilde, formidle glede ved studier, forståelse.

Anti-intellektuell kultur

Jeg har mange venner i den videregående skolen, den som en gang het den høyere skolen. De føler seg ofte som en forlengelse av NORAD, som del i ånde-

lig bistandsarbeid i et land med en dypt-sittende anti-intellektuell kultur. De sier at det ikke lenger har noen hensikt å ha hovedfag der. Kunnskapskravene er blitt så nedhøvlet at man ikke får særlig mange faglige utfordringer av å undervise. I tillegg er skolen blitt så byråkratisert at mest tid går med på møter og rapportering. Men, sier noen, lønningen er nå ikke blitt så verst. Det er da noe.

Nå går snart 68-generasjonen av. Deres historiske omdømme vil bli falmet. Det som en gang var friskt og radikalt, utartet til autoritær diktaturbegeistring for mange. Og det er ikke det verste: Altfor mange med høyere grads eksamener har sluttet å lese. De er som intellektuelle kalkede graver, ikke ulike de vi får til det som en gang var et universitet (men som nå er distriktshøgskolen i Oslo, øvre avdeling). Ufattelig mange 68-ere la seg intellektuelt til hvile i et banalisert skjema for samfunnsforståelse som en gang kanskje ga noen innsikter. Vi rev ned autoriteter uten å sette noe annet i stedet, annet enn de evindelige dongeribuksene og de tusentalls ustrøkede flanelleskjorter og kvinner med Sigrun Berg-skjerf. Sammenliknet med våre lektorer var vi usigelig politisk korrekte, selvcentrerte og intellektuelt dovne. Så mange i min generasjon drasser rundt på sin studietids slagord i fordvasket form: en slags trett blanding av automatisert anti-amerikanisme, doven SV-isme, uengasjert og øredøvende feminisme, pedagogisk snillisme og *ennui*. Ikke rart Solstad fant enormt med stoff. Mange er Rukla. Men det behøver ikke fortsette slik! Nå er tiden inne til en restaurering av lektorrollen.

Sjeledannelse

Spørsmålet er hva som skal til for å gjenopprette den stolte lektorstand. Jeg har noen forslag: Det gjelder å tvinge tilbake ideen om at det som teller, er pedagogikk, ikke faglig nivå. Dere lektorer må avvise dem som hevder at hovedfag ikke er nødvendig for å undervise i videregående skole. Nå må tid til faglig oppdatering settes øverst på kravlisten ved oppgjørene, ikke primært høyere lønn. Sett universitetene under press og få dem til å lage gode videreutdannings-

kurs for lektorer. Gå den nye lektorutdanningen ved universitetene etter i sømmene og slå fast at det er ikke mer klebrig pedagogikk vi trenger. Hvorfor mel-der ikke NLL seg på som høringsinstans når den nye lektorutdanningen nå finner sin form? Spør Legeforeningen hva de gjør når de medisinske fakultetene endrer studieoppleggene! Det året som nå er avsatt til pedagogisk seminar – et sysselsettingstiltak for en ytterst tvetydig profesjon – bør heller brukes til å la de nye kandidatene lese klassikere og få mer intellektuell ballast enn dagens masterstudier gir.

Norsk Lektorlag bør markere seg enda klarere som faglighetens lektorlag, men uten arroganse mot andre. (Hvorfor ikke gjøre muligheten til å ta en MA eller et hovedfag for adjunker til en kampsak?

Det ville virke inspirerende for universitetene også.)

Gjør skolen til et verksted for nyskapende tradisjonsformidling og intellektuell trening. Sjeledannelse. Jeg sier det igjen. Intet mindre. Si det uten skamfølelse: **sjeledannelse**. Ikke gå med på den trettende begrunnelse for ”å ta utdanning”, som det heter, at det bare dreier seg om nyskaping i næringslivet og jobb. Kunnskap gir livsintensitet, høynes livstemperaturen, gjør det morsommere å leve og handle. Så får de elevene som fikk Elias Rukla til å knuse paraplyen i frustrasjon, finne andre skoler å henselepe sin ungdom på enn gymnaset. Kravet bør reises om ikke det gamle gymnas bør gjenopprettes. Hvorfor er det ingen som tør si dette åpent? Ja, jeg sier det igjen:

Sjeledannelse og gymnas. Si det uten skam. Øv dere i stolthet. Det gjør godt. Dere lektorer står nå framfor et restaureringsarbeid. Det gjelder å rydde opp etter verdens mest arrogant selvsenterte pseudo-progressive generasjon noensinne, 68-erne. Og politikere som har latt skolen forfalle gjennom en usalig blanding av liberalistisk ”effektivitets”-tenkning og sosialdemokratisk anti-intellektualisme. Med dagens statsråd ser jeg få forbedringsmuligheter, men han varer ikke evig.

Historiens dom over oss vil bli hard. Forørkningen av gymnaset og forfallet i lektorstanden er det fremste vitnesbyrd om hvor dypt dette landet har sunket i elementære dannelseskrev.

Få kjenner Norsk Lektorlag bedre enn Else Alvik – NLL et naturlig valg for lektorer!

– NLL har et jevnt tilsig av medlemmer, også av studenter og yngre lektorer. Jeg tror at den måten sentrale personer i NLL har markert seg på innen Akademikerne, spesielt når det gjelder utdanningspolitikk, vil gi synlig uttelling. Jeg tror også at NLLs lønnspolitikk vil gi resultater og bli anerkjent. Både NLLs ledelse og mange av de lokale tillitsvalgte har greid å skape kontakter til offentlige instanser og til pressen og vært gode ambassadører for foreningen.

 Svein Magne Sirmes
lektorbladet@norsksektorlag.no

Dette er Else Alvik som sier dette i en samtale med Lektorbladet. Få kjenner Norsk Lektorlag bedre enn henne.

Hun har spilt en aktiv rolle helt siden NLL ble etablert – og hun har solid innsikt i spørsmål som har med organisasjonsutvikling,

lønnsforhold og skole å gjøre. Vi spurte henne hvordan hun tror Norsk Lektorlag vil se ut om 10 år.

Det naturlige valget

– Da har NLL for lengst markert seg som det naturlige valget for lektorer, særlig i videregående skole. Og jeg tror at NLL har en stor og engasjert pensjonistgruppe! Allerede nå kan en fastslå at vi greier å påvirke skoledebatten ved å understreke behovet for en heving av det faglige nivået i skolen og å begrense byråkratiseringen av lektorrollen.

– Du var med da NLL ble etablert i 1997. Har medlemsveksten svart til forventningene?

– Jeg regnet nok med at en relativt stor del av lektorene, særlig i videregående skole, ville ønske å være organisert i Norsk Lektorlag den dagen medlemskapet i Akademikerne var på plass, og vi fikk fulle rettigheter som fagforening. Det overrasket meg også at ikke medlemstallet økte i været da Lærerforbundet og Lærerlaget fusjonerte til Utdanningsforbundet 1. januar 2002. Jeg forstår fremdeles ikke at 5-6000 lektorer med full akademisk utdanning kan identifisere seg med en organisasjon med over 100 000 medlemmer, der mange har mye lavere utdanning og helt andre arbeidsforhold. Tror de virkelig at en slik organisasjon vil ha vilje og evne til å prioritere lektorene slik at de får økonomisk uttelling for 6-8 års utdanning?

– Du nevnte Utdanningsforbundet. Hvordan vil du beskrive forholdet mellom NLL og Utdanningsforbundet?

– NLL og Utdanningsforbundet har felles interesser idet begge ønsker en solid offentlig skole, gode arbeidsforhold og attraktive lønnsbetingelser for medlemmene sine. Derfor er det i mange sammenhenger naturlig og hensiktsmessig med et godt samarbeid mellom dem, selv om NLL har sterkere fokus på faglig kvalitet og krav til utdanning enn Utdanningsforbundet. NLL har også høyere mål for lektorers lønnsutvikling enn Utdanningsforbundet og ønsker egne forhandlingssystemer for å nå disse målene. I hovedtariffoppgjøret i 2004 greide Utdanningsforbundet å tvinge medlemmene i alle de andre skoleorganisasjonene til å følge sitt forhandlingsresultat. Samarbeid med Utdanningsforbundet når det gjelder lønnspolitikk er derfor ikke aktuelt.

Skuffelsen

– Hva har vært den største skuffelsen i de årene du har vært aktiv i NLL?

– Den største skuffelsen har nok vært at Norsk Lektorlag, til tross for to søknader

Else Alvik er cand. real. (hovedfag i fysikalsk kjemi) og underviser i matematikk, naturfag, fysikk og kjemi. Hennes arbeidsplasser har vært Ski gymnas og Ås gymnas (senere Ås videregående skole). Hun er født i Namsos, men flyttet til Østlandet som sjuåring. I tillegg til arbeid for NLL har hun de siste årene vært opptatt med renovering av en gammel tommerhytte på fjellet. Samvær med barnebarna betyr også mye for henne.

om å få delta, ble utestengt fra to arbeidsgrupper som ble opprettet av Bondevikregjeringen vinteren 2003 i forbindelse med overføring av skoleverket fra statlig til kommunal sektor. Arbeidsgruppene bestod av henholdsvis KS og Utdanningsforbundet, og av Oslo kommune og Utdanningsforbundet. Gruppene fulgte ikke opp den informasjonsplikten de var pålagt, og de fortsatte uten videre sin lukkede virksomhet etter at mandatet gikk ut 31.12.03 og fram til skoleverkets første hovedtariffoppgjør i kommunal sektor våren 2004. Norsk Lektorlag og de andre lærergruppene i Akademikerne stod altså på gangen sammen med alle de andre lærerorganisasjonene under forhandlingene med KS/Oslo kommune om ny arbeidstid-savtale.

– Og hva har gledet deg mest?

– Vi jublet selvfølgelig da NLL endelig ble tatt opp som medlem av Akademikerne 15. mars 2001. Jeg har også satt stor pris på at så mange interesserte og ressurssterke lektorer fra hele landet har ønsket å engasjere seg i NLLs arbeid og påtatt seg store oppgaver, både sentralt og lokalt. Jeg er takknemlig for at jeg har fått anledning til å samarbeide med så mange engasjerte og hyggelige folk, og jeg synes at jeg har lært mye i disse årene. Med en slik ettervekst er jeg ikke bekymret for Norsk Lektorlags framtid.

– Noen vil kanskje hevde at mange potensielle medlemmer ikke har tro på større lokal lønnsfastsettelse i skolen?

– Akademikernes lønnsstatistikk viser entydig at de akademikergruppene som har forhandlet alt lokalt, har hatt bedre lønnsutvikling enn de som har forhandlet sentralt og med en liten del av potten til lokal fordeling. Jeg tror at det nåværende systemet, hvor en liten del av potten fordeles lokalt etter at det meste er fordelt sentralt, har som uheldig følge at arbeidsgiver ikke ansvarliggjøres når det gjelder de ansattes lønnsutvikling, og at dette har bidratt til de negative utslagene av de lokale forhandlingene ved en del skoler. Dersom alt fordeles lokalt, vil alle ansatte få lønnsøkning i det lokale oppgjøret, og ved misnøye med lønnsutviklingen har arbeidstakeren rett til lønnsamtale med arbeidsgiver, som vil få et totalansvar for lønnsoppgjøret. Et slikt ansvar forplikter til seriøsitet og ansvarlighet.

Vaktbikkje

– Hva blir lektorenes stilling i skolen i årene framover?

– Jeg frykter at lektorer som den dyreste arbeidskraften kan bli skviset ut til fordel for lærere med dårligere faglig-pedagogiske kvalifikasjoner. Sterke krefter er dessuten i sving for å devaluere lektoren til en slags veiledende tjener for elever som selv vet best hvilke kunnskaper de ikke har! Dersom denne utviklingen får fortsette, vil lektorene bli en lavstatusgruppe uten faglig autoritet. Den siste tids avsløringer av det lave faglige nivået i sentrale fag i norsk skole ser imidlertid ut til å ha vært en vekker for myndighetene, og det er veldig viktig at Norsk Lektorlag nå kjenner sin besøkelsestid og fortsetter sitt arbeid for å

bevisstgjøre myndigheter, politikere og samfunnet for øvrig om sammenhengen mellom lærernes utdanningsnivå og elevenes prestasjoner. Høyt faglig nivå hos undervisningspersonalet må sikres ved gode lønnsvilkår, hensiktsmessige arbeidstidsavtaler og meningsfylte arbeidsoppgaver. Vi må håpe at lektorernes faglige autoritet kan reetableres.

– *Hva har vært NLLs største bidrag i skoledebatten?*

– Hittil har NLL hatt størst tyngde når det gjelder skolepolitikk, og NLLs synspunkter i høringsuttalelser om bl.a. nye fagplaner og i dialog med politikere og skolemyndigheter vinner mer og mer gehør. Som eksempel kan jeg nevne Læringscenterets famøse rundskriv om tillatte hjelpemidler ved eksamen, et skriv som ble trukket tilbake etter iherdig innsats av NLLs leder.

– *Finnes det en lektoridentitet i skolen i dag?*

– Ja, den finnes, men den begynner å bli tynnslitt, og mitt inntrykk er dessverre at yrkes stoltheten er sterkt redusert, selv om den fremdeles kan spores hos lektorer ved skoler hvor allmennfaglig studieretning dominerer.

– *Hvilke tanker gjør du deg om Kunnskapsløftet?*

– Intensjonene bak Kunnskapsløftet er gode. Reformen viser at problemene i skolen ser ut til å bli tatt på alvor. En del av tiltakene virker hensiktsmessige og godt gjennomtenkte, men jeg er dessverre usikker på den nye regjeringens evne og vilje til å gjennomføre planene. NLL har en viktig rolle som vaktbikkje slik at f. eks. metodefriheten blir en realitet, at eksamensordningene ikke forvitrer og at kravene til studiekompetanse opprettholdes eller styrkes.

Ordfører Rita Ottervik (foto: Trondheim kommune)

Hilsen fra Trondheims ordfører Hjertelig velkom

Av ordfører Rita Ottervik

Jeg ønsker Norsk Lektorlag velkommen til landsmøtet 2006 i Trondheim. Vi er stolte over at byen vår blir valgt som landsmøtearena og håper at Trondheim kan imøtekomme de forventninger våre gjester har.

Trondheim har rike tradisjoner når det gjelder kunnskap og kunnskapsformidling. Erkebispesetets behov for prester og skrivere førte til at vi allerede på 1200-tallet fikk Latinskolen, forløperen for Katedralskolen.

Etter reformasjonen tok igjen byen og kirken sammen ansvar både for opplæring og omsorg. Private barneskoler har vi hatt siden 1627, og lenge før innføring av konfirmasjonen i 1736 fikk de unge opplæring ved aftensang om søndagene.

Hospitalsløkkan (foto: Jørn Adde)

er til Norsk Lektorlags landsmøte 2006

kommen til kunnskapsbyen Trondheim!

Magistraten innførte skole som offentlig institusjon i 1680-årene, da det ble budsjettet med lønn til "den hollandske skolemester" på 66 rdl, 2 ort og 16 sk.

Vi fikk Vitenskapsselskapet i 1767, Trondhjems Tekniske Lærestalt i 1870, NTH i 1912 og Lærerhøgskolen i 1922. NTNU har eksistert siden 1996.

I dag har Trondheim 30 000 studenter og vel 10 000 lærere og forskere, er landets mest populære studieby og huser Sintef, Europas fjerde største forskningsinstitusjon.

Hver sjettede trondhjemmer er faktisk student.

For å nå målet om å bli en av Europas ledende kunnskapsbyer er vi i gang med et av tidenes mest ambisiøse byomformingsprosjekter, samlokalisering av NTNU og HiST i området rundt Gløshaugen. Det vil gi en sammenhengende kunnskapsakse fra Lerkendal til Kalvskinnet.

Universitet og høyskole tar sin avgjørelse i mai.

For en del av dere vil det bli et gjensyn på gamle tomter. Jeg håper dere finner byen

minst like fin som sist. Det er mye spennende som skjer. Jeg anbefaler spesielt en rusletur langs elva med et besøk i en av våre mange spennende kaféer og restauranter.

"Trønderan synes det er trivelig å få besøk, sjø."

Lykke til med Landsmøtet!

Norsk Lektorlag arrangerer sitt 8. landsmøte 29. og 30. mars

Trondheim, vikingkongenes by og Norges teknologiske hovedstad

Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norsklektorlag.no

Trondheim er et møtested. Et møtested mellom krigere og kremmere, gammelt og nytt, kongemakt og kirke. Trondheim er vikingkongenes by, Norges pilgrimsby og teknologiske hovedstad.

Norge første hovedstad

Kaupangen ved Nidelvas munning, som senere skulle bli Trondheim by, ble grunnlagt av Olav Tryggvason i 997 – og fikk kort tid etter navnet Nidaros. Byen ble raskt kongens hovedsete og Norges første hovedstad. At den utviklet seg til et maktsentrum, skyldtes ikke minst kong Olav Haraldsson, som døde i slaget på Stiklestad i 1030, og som siden fikk status som martyr og helgen.

Norges teknologiske hovedstad

Byens innovative forskningsmiljøer har greid å utvikle Trondheim til landets teknologiske hovedstad. Studentene set-

ter også sitt tydelige preg på byen, kanskje i enda større grad enn i noen annen norsk universitetsby. Mange studenter ser verdien i å være aktive i kor og orkestre og sprer musikkglede i bybildet en vanlig lørdag, uansett årstid og vær. Og annethvert år arrangeres UKA – som betyr flere uker med fest, musikk og annen moro. Byens 157 000 innbyggere vet å sette stor pris på forskernes og studentenes bidrag.

Norges kroningsby

Trondheim er fortsatt Norges kroningsby der landets konger, fra kong Harald Hårfagre (10. århundre e. Kr.) til kong Harald V (1991–), er blitt kronet og signet. Når kongefamilien gjester Trondheim, bor de i Stiftsgården, Nordens største trebygning. Den ble oppført som en privat bolig av Cecilie Christine Schøller i årene 1774-1778.

Norges pilgrimsby

Nidarosdomen, som ble reist på graven

til St. Olav, er og har vært et populært pilgrims mål. Byggingen startet i 1070, men de eldste eksisterende delene er fra midten av 1100-tallet. Det meste er i gotisk stil, men deler av tverrskipet er i romansk stil.

Erkebisppegården

Trondheim var erkebiskopens hovedsete fra 1152 og fram til reformasjonen i 1537 og åndelig sentrum for et område som omfattet Grønland, Island, Færøyene, Orknøyene og Isle of Man. Erkebisppegården fra 1160 er en av de best bevarte bygninger i sitt slag i Europa.

Kristiansten Festning

Festningsanlegget – som ligger på høydene øst for bykjernen – ble bygget etter den store bybrannen i 1681 og stod ferdig i 1684. Kristiansten berget byen fra svensk erobring i 1718. Under annen verdenskrig brukte tyskerne festningen som rettersted.

Nidarosdomen (foto: Jørn Adde)

Barokk gateplan

Da storparten av byens hus ble ødelagt i den store bybrannen i 1681, ble major Jean Caspar de Cicignon tilkalt fra Luxembourg for å lage en ny barokk gateplan. De brede gatene ble blant annet anlagt for å hindre branner i å spre seg. Men mange av de smale veitene (noen av dem har eksistert siden middelalderen) finnes fortsatt og danner en tydelig kontrast til Cicignons brede boulevarder fra det 17. århundre. Den dag i dag regnes Trondheim som en av Europas karakteristiske trebyer, og bykjernen har mange spesielle trehus. Flere av dem ble oppført på 1700-tallet.

Munkholmen

Munkholmen var i gammel tid byens rettersted. Like etter år 1000 ble det bygget et Benedictinerkolster på holmen, trolig et av de aller første i Norden. I dag er Munkholmen et populært utfartssted for byens befolkning og turister.

”Trondhjemmere og trøndere flest går for å være trege, men lynnet er slik at det også kan komme til dels heftige utbrudd. Imidlertid er de fleste trondhjemmere høflige, godmodige og lette å ha med å gjøre. Det er ikke vanskelig å komme i kontakt med en trondhjemmer, og han vil gjøre mye for å virke behagelig. Han er vanligvis kjapp i replikken, og det er ikke langt til latteren. Trondhemshumoren er preget av mye understatement.

Trondhjemmeren elsker å fortelle vitser, og ler hjertelig av sine egne vitser. Ellers liker han godt å diskutere politikk, og meningene kan være steile.”

Trondheim Byleksikon (Kunnskapsforlaget 1996)

Ravnskloa (foto: Jørn Adde)

NLLs landsmøte i Trondheim

Nye vedtekter og toppaktuelle seminarer

En av de viktigste sakene på årets NLL-landsmøte blir sentralstyrets forslag til nye vedtekter. Utviklingen av organisasjonen har tvunget fram en grundig gjennomgang av de eksisterende vedtektene, og etter å ha arbeidet med saken i lengre tid, har sentralstyret kommet fram til det foreliggende forslaget. Sentralstyret mener det vil tjene NLL i flere år framover og bidra til å styrke den positive organisasjonsutviklingen foreningen er inne i. Et avforslagene i den forbindelse er innføring av toårige landsmøteperioder.

– Ellers blir det vanlige landsmøtesaker, men det betyr ikke at de vekker liten

interesse. Tvert imot viser erfaringen at både sentralstyret og landsmøtedeltakerne har stort utbytte av behandlingen av ordinære saker, og at denne styrker engasjementet og indentiteten i organisasjonen, sier generalsekretær Otto Kristiansen, som minner om de spennende temaene for seminarerne på landsmøtet.

– Det knytter seg stor interesse til den skolepolitiske delen der spørsmålet om omsorgsidealet i skolen er et lik i lasten, skal besvares av to ledende fagpersoner, nemlig førsteamanuensis Atle Måseide fra Filosofisk institutt, UiO, og postdocstipendiat Ove Skarpenes fra

Sosiologisk institutt, UiB. I den lønnspolitiske delen er spørsmålet: ”Fungerer kompetanselønnsystemet etter hensikten?”, og det besvares bl.a. av lederen av Akademikerne stat, Knut Aarbakke, som har flere års erfaring med Akademikerne lønnspolitikk.

– Det sosiale aspektet ved et landsmøtearrangement er svært viktig, og jeg vet at deltakerne har stort utbytte av å møte entusiastiske kollegaer. Festmiddagen mellom de to møtedagene er i denne sammenheng også svært vesentlig, sier Kristiansen.

Fem år siden NLL ble medlem av Akademikerne

Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norsklektorlag.no

15. mars 2001 var en viktig dato i Norsk Lektorlags historie. Den dagen ble nemlig den nye foreningen tatt opp som medlem i hovedorganisasjonen Akademikerne.

Motstand fra sivilingeniørene

– Etter at NLL ble etablert i november 1997, var medlemskap i Akademikerne vår aller viktigste sak. Dannelsen av den nye hovedorganisasjonen var jo den

direkte årsak til at NLL ble stiftet. Men veien fram til medlemskap skulle bli lang og tornefull, sier **Henning Wold**, som var NLLs leder da foreningen ble tatt opp i Akademikerne.

Motstanden kom hovedsakelig fra sivilingeniørene i NIF (nå Tekna), som var en tung aktør i Akademikerne. Deres syn var at de forskjellige profesjoner (filologer, realister, økonomer osv.) skulle danne egne foreninger. Det hele toppet seg i oktober 2000 da det daværende

NIF på Rådsmøtet i Akademikerne blokkerte NLLs opptak med minst mulig margin og fikk resten av hovedorganisasjonen imot seg. Flertallet vedtok da at NLL ville bli tatt opp så fort det ”konstitusjonelt” sett var mulig.

Hjelp fra Legeforeningen

– En av våre beste ”venner” i Akademikerne, Den norske lægeforening, satte så i gang en storstilt vervekampanje for å nå 20 000 medlemmer

før 1. januar 2001. Det ville nemlig åpne for vår inntreden i Akademikerne. I romjulen 2000 stod jeg derfor i tett kontakt med de ansvarlige i Legeforeningen. Spenningen var særdeles stor på vår side. Like før nyttår rundet de det magiske tallet og fikk i februar 2001 revisor-bekreftet 20 007 medlemmer, fortsetter Wold.

Via uformelle kanaler i Akademikerne ble Wold fortalt at NLL måtte flytte sitt sekretariat fra Ås til Oslo og ansette en generalsekretær på heltid for å vise at foreningen kunne stå på egne bein, og at den ikke ville være en belastning på Akademikernes budsjett. Dette ble derfor gjort i samme hektiske periode. Dermed lå alt til rette for et ekstraordinært Rådsmøte i Akademikerne med opptak av NLL som eneste sak, et møte som ble berammet til 15. mars. Spenningen fram mot 15. mars var stor. Ville de andre foreningene samlet stemme for opptak av NLL?

– Vi var ikke helt sikre. Sammen med generalsekretær Otto Kristiansen stod jeg på gangen under forhandlingene, og da applausen brøt stillheten, skjønte vi at NLL hadde nådd sitt store mål. Dette medlemskapet gav oss fundamentale faglig-politiske rettigheter og adgang til viktige arenaer. Hvilken skjebne NLL hadde fått dersom det ikke hadde gått bra, vil jeg helst slippe å spekulere i. Vi hadde våre kriseplaner, men de ble heldigvis aldri verken konkretisert eller realisert. På dette tidspunktet var også den energitappende rettsprosessen mot det daværende Lærerforbundet om navnet Norsk Lektorlag avsluttet med full seier for vår side. Vinteren og våren 2001 representerer naturligvis det endelige gjennombrudd for vår unge organisasjon. Det var lenge siden en fagforening var bygget opp fra grunnen og hadde oppnådd fulle rettigheter. Det skal her ikke stikkes under en stol at det hadde kostet atskillige krefter for et stort antall mennesker gjennom flere år.

Henning Wold

Treg masse

– Hvilke tanker gjør du deg i dag – fem år etter?

– Med sine godt over 1500 medlemmer kan en trygt si at foreningen har vokst jevnt. Det har imidlertid også vist seg at lektorgruppen er en treg masse å bevege. Mange er svinebundet på grunn av forsikringer, mens andre teller ned til pensjonsalderen.

– Mange mener vi har mye større skolepolitisk innflytelse enn hva medlemstallet skulle tilsi...

– Ja, det er ingen tvil om at NLL har gått foran som et fyrstårn når det gjelder vekt på kunnskap og faglighet. Og det er gledelig å registrere at "tunge" samfunnsaktører kommer etter. Her vil jeg være så ubeskjeden å si at NLLs medlemmer så "tegnene i tiden" lenge før de fleste andre miljøer. Når det gjelder NLLs lønnspolitikk, har den utvilsomt vært vanskeligere å få gjennomslag for. Her har nok den berømte organisasjonsmessige "kjøttvekta", som blant annet Utdanningsforbundet er i besittelse av, virket som en bremsekloss. Lektorene har dessverre ikke fått det nødvendige lønnsloft ennå. Vi får se hva vårens hovedoppgjør vil bringe, men det er trolig at en mer tradisjonell lønnspolitisk tenkning og strategi har blitt styrket etter at Forskerforbundet og Presteforeningen meldte overgang fra Akademikerne til hovedorganisasjonen Unio.

Otto Kristiansen

– Var ikke de to foreningene lenge skeptiske til Akademikernes lønnspolitikk?

– Mange vil nok hevde det. At de meldte seg ut av Akademikerne, kom derfor ikke som en like stor overraskelse på alle. Begge foreningene har stått for en tradisjonell lønnspolitikk med hovedvekt på sentrale oppgjør. Men det er beklagelig at Akademikerne mistet to foreninger som begge representerer de lengst utdannede innen sine fagområder. At fagforeninger endrer strategi og søker nye samarbeidspartnere, og at nye konstellasjoner og allianser oppstår, er imidlertid ikke noe nytt. Hva framtiden vil bringe, er det ingen som vet. Men at NLL fortsatt vil spille en viktig rolle, er det uansett ingen grunn til å tvile på. Jeg vil derfor gratulere NLL med de første fem år i Akademikerne!

Ildsjeler

– Med utgangspunkt i dagens medlems-tall og aktivitetsnivå, både internt og eksternt, er det litt spesielt å se tilbake på tiden da NLL hadde sekretariat på Ås og drøyt 200 medlemmer. Men nettopp nå når vi feirer femårsjubileum for medlemskapet i Akademikerne, er det viktig ikke å glemme denne pionertiden, og ikke minst de ildsjelene både på Ås og andre steder i landet som bidro til at NLL overlevde en vanskelig etableringsfase, sier NLLs generalsekretær

Otto Kristiansen.

– Jeg vet at mange personer fortjener ros, og vi har hatt riktige ledere til rett tid. Men jeg tillater meg likevel å framheve en person som i særlig grad har betydd mye for NLL – Else Alvik. Hun er på mange måter det nye Norsk Lektorlags mor, fortsetter han. – Else Alvik har solide kunnskaper, velutviklet evne til analytisk og strategisk tenkning og stor arbeidskapasitet. Hun lærte meg svært mye i etableringsfasen, og jeg er svært takknemlig for samarbeidet med henne. Fra første dag ble strategien for å bli tatt opp som medlem av Akademikerne sentral. Jeg har hatt gleden av å arbeide under tre forskjellige ledere, og de har alle bidratt svært konstruktivt til vårt medlemskap i Akademikerne, sier Kristiansen.

– Truls Sevje var pioneren som på mange måter måtte ”brøyte vei” i et vanskelig terreng, både med motstand i Akademikerne mot medlemskapet og motstand fra det daværende Lærerforbundet mot bruk av navnet Norsk Lektorlag. Han viste kløkt og stor arbeidskapasitet, og han la grunnlaget for det medlemskapet som først skulle bli en realitet i mars 2001. Jeg vil også trekke fram Henning Wold, som ble valgt til leder på landsmøtet i 2000. På samme landsmøte ble for øvrig jeg valgt til generalsekretær for å tre inn i stillingen i det øyeblikk vi ble medlem av Akademikerne og åpnet sekretariat i Oslo. Optimismen var det m.a.o. ikke noe å si på, og denne ble styrket bl.a. på grunn av samarbeidet med Legeforeningen (se intervju med H. Wold, red. anm.). Den viktigste dagen i NLLs historie foreløpig var utvilsomt 15. mars 2001, da vi omsider ble tatt opp som medlem av Akademikerne. Henning Wold og jeg var selv til stede utenfor møtelokalet der det ekstraordinære rådsmøtet i Akademikerne ble avholdt, og gleden var stor da vi hørte applausen fra rådsmøtet. Ekstra hyggelig var det å kunne feire begivenheten sammen med alle ildsjelene i Akershus Lektorlag senere på kvelden, fortsetter han.

– I denne sammenhengen må vi heller ikke glemme Sverre Strand – som var en

viktig støttespiller for oss både som sentralt plassert rådgiver i Legeforeningen og som Akademikerne første generalsekretær. Strand trodde på oss fra første stund, og han har ved flere anledninger gitt oss verdifulle råd, legger Kristiansen til.

Keysers gate

Etter en intens flyttedugnad åpnet sekretariatet 2. april i Keysers gate 5 i Oslo. Samme dag bar det rett i justeringsoppgjør i Akademikerne stat (undervisningspersonalet var da i statlig tariffområde), og ifølge Otto Kristiansen er det ingen overdrivelse å si at læringskurven ble svært bratt både her og på flere andre områder.

– Henning Wold bidrog med sine kunnskaper, sitt diplomati og ikke minst sin personlighet til at vi raskt fikk etablert et godt samarbeid med Akademikerne i deres ulike fora. Etter jevn medlemsvekst er vi ikke lenger den minste medlemsforeningen i Akademikerne, og jeg tror det er riktig å si at vi er godt etablert og respektert. Her har vår nåværende leder, Gro Elisabeth Paulsen, gjort et meget solid arbeid. Det er således ingen tilfeldighet at Akademikerne nå er mer interessert i grunnutdanningen og lektorenes arbeidsvilkår. Tilfeldig er det heller ikke at hun er vararepresentant til styret i Akademikerne, sier Kristiansen.

I den oppbyggingsfasen NLL har vært gjennom, har det vært viktig å ivareta medlemmenes informasjonsbehov og å framstå som tydelig i de sakene som er viktig for organisasjonen.

Etter Otto Kristiansens syn har bl.a. nettsidene og Lektorbladet spilt en viktig rolle i dette arbeidet.

– Vi fikk relativt tidlig disse informasjonskanalene på plass, og jeg er svært takknemlig for det arbeidet redaktørene har lagt ned, legger Kristiansen til som ellers framhever betydningen av å ha to andre Akademikerforeninger som nærmeste naboer i Keysers gate: Veterinærforeningen og Naturviterforbundet.

– Vi har fått råd og hjelp fra begge, men det må være tillatt å trekke fram spesielt Naturviterforbundet, som tidlig inviterte oss med på deres kurs for tillitsvalgte, og således bidrog til at NLL lettere fikk fart på egen opplæringsaktivitet. Dessuten har de vært lette å ty til i flere uformelle sammenhenger.

– Norsk Lektorlag har styrket fellesskapet i Akademikerne

– Siden det ble medlem av Akademikerne i 2001, har Norsk Lektorlag bidratt til større fokus på skolepolitikk både internt og eksternt, og det har gitt oss mer helhetlige perspektiver på vår rolle som samfunnsaktør.

Det er leder i Akademikerne, **Christl Kvam**, som sier dette til Lektorbladet.

– En kvalitativ god videregående skole er en forutsetning for at vi skal lykkes som kunnskapsnasjon. Hvordan skal Norge kunne ligge i teten innen teknologisk og medisinsk forskning hvis realfagskompetansen ikke er til stede i grunnopplæringen? spør hun.

Etter hennes syn har NLL bidratt til at også de øvrige medlemsforeningene har fått interesse for denne problemstillingen, som er et viktig punkt i Akademikerne handlingsplan.

Christl Kvam

Mangelen på bl.a. realister i skolen er en sak som flere av medlemsforeningene er opptatt av, og som Akademikerne sentralt bringer videre til de politiske myndigheter.

– Norsk Lektorlag evner å tenke nytt og bidrar til en diskusjon om en framtidig skolepolitikk, noe som styrker akademikerfellesskapet, NLL selv og ikke minst medlemmene og deres arbeidssituasjon. Resultatet vil vi se på elevene som kommer ut av skolen i årene framover. Dagens skoleelever skal sikre morgendagens velferd og trygghet!

– Vurder å endre navn til Norsk Lektor- og Akademikerforening!

– NLL ble dannet av lektorer som mente det var behov for en egen fagforening for å sikre lektorenes interesser, og som vi husker, måtte de kjempe for å få bruke navnet. Likevel var organisasjonen seg bevisst allerede ved dannelsen viktigheten å organisere arbeidstakere fra andre sektorer. Etter min oppfatning burde Norsk Lektorlag bli et naturlig organisasjonsvalg for humanister og realister i andre sektorer enn skolen, grupper som i dag ikke har en egen organisasjon. Hvorfor ikke vurdere å endre navn til Norsk Lektor- og Akademikerforening? Dette er en utfordring NLL burde ta! sier generalsekretær **Tove Storrødvann** i

Tove Storrødvann

Akademikerne.

– Akademikerne er opptatt av mobilitet i arbeidslivet, og i framtiden vil det være viktig også å få til mobilitet for dem som jobber i skolen. I dag forsøker stadig flere seg på en jobb i skolen i én periode for senere å gå til privat eller offentlig sektor, og eventuelt tilbake til skolen igjen. Dette er en vinn-vinn-situasjon for alle parter, fortsetter hun.

– *Siden 1. januar har Unio hatt Forskerforbundet og Presteforeningen som medlemmer. Noen har registrert at Unio gjerne vil framstå som hovedorganisasjon for alle som underviser i Norge, fra barnehage til universitet. Hvilke utfordringer innebærer dette for Akademikerne og for Norsk Lektorlag?*

– Ingen har monopol på å organisere undervisningspersonale. Unio organiserer folk med kortere utdanning, blant dem lærere, politifolk og sykepleiere. Akademikerne organiserer yrkesgrupper med lang akademisk utdanning! Legg spesielt merke til at pressen er blitt mer oppmerksom på dette. Unio omtales ikke som organisasjonen for de med lang utdanning. Akademikerne arbeider for å ivareta grunnleggende rettigheter til arbeidstakerne, men vi er samtidig villige til å tenke nytt der de gamle løsningene ikke lenger er gode nok.

Tur til Helsinki og Tallinn

Sammen med Nesse Turbuss arrangerer Pensjonistgruppa i Norsk Lektorlag **tur til Helsinki og Tallinn 8. – 13. mai** for pensjonister og medlemmer av NLL.

Turen går via Stockholm til Helsinki der det blir en overnatting. Vi besøker da bl.a. Sibeliussenteret og andre kulturbygg. Fra Helsinki blir det dagseiling over til Tallinn der vi har et opphold på to døgn. En representant fra Den norske ambassaden vil gi oss en orientering om Tallinn. Vi vil ha flere guidede turer og besøke Gamlebyen som siden 1997 har vært på UNESCOs verdensarvliste.

Pris per person vil ligge mellom 4000 kr og 4500 kr avhengig av antall deltakere. På NLLs landsmøte i Trondheim vil det også bli en orientering om turen.

En mer detaljert orientering vil du få ved å henvende deg til Nesse Turbuss, tlf. 56312200, faks 56312205 eller på hjemmesiden: www.nesse-turbuss.no

Universitetslektor i pedagogikk slår alarm:

– Elevar på eksperimentskular får mykje dårlegare resultat!

Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norskilektorlag.no

– Typisk for skular med mykje prosjektarbeid og vekt på ansvar for eiga læring er at elevane lærer mindre og oppnår dårlegare karakterar enn gjennomsnittet. Det er også store avvik frå standpunkt-karakterer til avgangseksamen, og det er dei svake elevane som kjem dårlegast ut. Talet på svake elevar er større på desse skulane enn på skular som driv etter tradisjonelle metodar, seier Harald Høie, universitetslektor i pedagogikk ved Universitetet i Stavanger.

– Det er viktig at nokon ser på dette med kritiske auge. Resultata eg har kome til, uroar meg, legg han til.

Elevstyrt undervisning

Som døme nemner Høie Hå kommune i Rogaland, ein kommune der fleire skular driv mykje med prosjektarbeid og elevstyrt undervisning. Undervisninga er basert på kontraktar, og prinsippet ”ansvar for eiga læring” gjeld.

Etter at Høie fleire gonger dei siste åra har gått ut offentleg med resultatata han

Harald Høie

har kome fram til for skulane i Hå, bestemte kommuneleinga seg i 2005 for å finne årsaka til det låge karakternivået. Ein rapport som vart laga av Rogaland revisjon, konkluderer med at ein av grunnane kan vere at Hå-skulen har 4 pst. fleire elevar med i karakterstatistikken enn fylket elles. Like før jul i fjor vart det også hevda overfor media at skuleforsøka no hadde begynt å verke, og det vart vist til at karakterane var blitt betre.

– Samla sett har det skjedd ei betring i resultatata om ein ser skulane under eitt, men hugs at det er lærarane ved desse

skulane som sjølve har fastsett standpunkt-karakterane. Eksamens-karakterane har faktisk gått ned i perioden 2001-02 til 2003-04 for alle skulane i kommunen. Samtidig har standpunkt-karakterane blitt betre. I praksis betyr det berre at avstanden mellom eksamens-karakterar og standpunkt-karakterar har auka frå 2002 til 2004, seier Høie.

Han vedgår at karakternivået vil bli trekt ned som følge av at Hå-skulen har med 4 pst. fleire svake elevar i karakterstatistikken enn fylket elles, men effekten er mykje mindre enn ein skulle tru.

– Det er ein myte at Hå-skulane alltid har hatt dårlegare eksamensresultat, og at resultatata har gått opp i det siste. I 2002 låg resultatata i matematikk likt med eller over fylkesgjennomsnittet på fleire skular i kommunen. I 2004 var elevane på fire av skulane igjen oppe til eksamen i matematikk, med eit heilt anna resultat. Alle gjekk ned. Berre ein av skulane i kommunen låg over snittet for fylket, seier Høie.

Gutane vert taparar

– Gutane hadde i 2002 gjennomsnittleg betre eksamensresultat i matematikk enn jentene på to av skulane. To år seinare

Varhaug ungdomsskule (foto: Hå kommune)

var dette dramatisk endra. Konklusjonen må bli at gutane har tapt mest på forsøka i Hå-skulen. Vi ser ein klar nedgang i resultatata, og den kjem etter ein eksperimentperiode der dei mest aktive skulane får dårlegast resultat. Tidlegare forklarte kommuneleiinga resultatata med befolkningsmansamsetninga og manglande skulekultur. Statistisk sentralbyrå har ved den siste berekninga teke omsyn til dette og justert karakterane for 2003 og 2004 tilsvarande. Det som da står att, er skulane sitt bidrag til elevane si læring. Det er denne statistikken som sender ein av skulane til topp og to til botn i landet.

– Når eg peikar på at resultatata frå Hå-skulen er svake, får eg høyre at elevgruppa er spesiell. Elevane skal vere lite motiverte, og det vert sagt at det er dårleg kultur for læring, men korleis kan det ha seg at andre skular i same geografiske område som jobbar meir lærarstyrt og strukturert, gjer det langt betre? spør han.

Høie meiner at desse skulane er prov på at gode resultat kjem som følge av god undervisning, og at resultatata har mindre å gjere med sjølve elevmassen.

Elevane treng styring

– Elevar som er lite motiverte for læring, kan ikkje ha ansvar for å lære seg sjølve. Dei treng styring, understrekar han og legg til at dei fleste barna som kan lese når dei begynner på skulen, har foreldre som snakkar med dei og stimulerer dei til å lære. – Svært få barn lærer å lese på eiga hand. Jo mindre ressurssterke og

motiverte elevane er, jo viktigare er det med struktur.

Høie fortel at ein finn dei same skilnadene i andre delar av landet. – Skular som profilerer seg med mykje bruk av prosjektarbeid og elevstyring, kjem gjennomgåande dårleg ut på karakterstatistikken. Dei har fleire elevar med dårlege karakterar, jamvel i fag dei legg

vekt på. Som døme nemner han Huseby skole i Trondheim, Øygarden skole i Øygarden, Bjørkelangen skole i Aurskog-Høland og Killingrud ungdomsskole i Nedre Eiker.

– For oss er dette berre tørre tal og statistikk, men for elevane er det ramme alvor. Dei lærer ikkje ferdigheiter som er viktige dersom dei skal lære meir. Det er derfor ikkje rart at somme politikarar er uroa over at 18 prosent av elevane går ut av skulen som funksjonelle analfabetar. Også desse må få lære basisferdighetene, seier han.

– Ingen metodar må pressast inn i skulen dersom lærarane ikkje vil ha dei. Vi skal sjølv sagt utvikle skulen og bruke nye metodar, men vi må ikkje kaste alt det gamle på båten, understrekar han.

Meir statistikk og fleire kommentarar om dette emnet frå universitetslektor Harald Høie finn ein på nettsida www.pedagogikk.info

Greveskogen videregående skole

Spennende lederstilling som STUDIEREKTOR

Ved skolen blir det fra 01.08.06 ledig stilling som studierektor. Greveskogen er for tiden inne i en spennende omstilling. Skolen vil de nærmeste årene bli utbygd og få et elevtall på over 1100 elever.

KONTAKTPERSONER:

Rektor Geir Salvesen,
33 01 61 00, 952 30 715
geirsal@vfk.no

Stabsleder Herbjørn A.J. Simonsen,
33 01 61 00, 918 80 250
herbjorns@vfk.no

Fullstendig annonsetekst kan leses på
www.greveskogen.vgs.no eller www.vfk.no

Greveskogen videregående skole
Eikveien 2
3122 Tønsberg
Søknadsfrist 30. mars 2006

Behov for bedre kriterier og metoder innen vurdering

Spennende Comenius-prosjekt ved Bergen Handelsgymnasium

Tekst og foto: Lill Vibe Simonsen

Assessment Procedures in Europe: Comparing methodologies and sharing good practice (APE) er et Comenius-prosjekt mellom fire europeiske partnerskoler som sammenligner og prøver å forbedre vurderingskriterier og -metoder i ulike fag. Prosjektet, som er todelt, startet i 2004 og går over tre år. Norsk deltaker er Bergen Handelsgymnasium.

Behov for bedre evalueringskriterier og -metoder

– Målet er å utvikle vurderingskriterier og skjemaer som kan være hensiktsmessige for lærere. Dessuten ønsker vi selvfølgelig å kunne gi rettferdige tilbakemeldinger til elever og lærere og oppmuntre til utveksling av bedre pedagogiske vurderingsmetoder og -praksis, forteller lektor Ewa Bivand, som er leder for prosjektet.

– Mange elever oppfatter at de blir ulikt vurdert på samme prestasjoner, avhengig av hvilken skole de går på, og hvilken lærer de har. Dette er et problem som vi har tatt tak i. De utenlandske skolene opplever og jobber med det samme. Elevene er stadig mer bevisste og krever bedre begrunnelser for karakterene de får. Dessuten trenger nye og uerfarne lærere klare kriterier, noe også de erfarne lærerne kan trenge. Til eksamen vurderer sensorene innhold, språk og kommunikasjon, men det er uklart hvordan de vektlegger de ulike delene, sier lektor Merete Smedsvik.

– De norske vurderingskriteriene synes ikke å være tilfredsstillende. De differensierer ikke klart mellom trinn og bruker uklare begreper, i alle fall når det gjelder språk. I tillegg er de unge lærerne lite kjent med skriv som kom ut i det forrige århundret!

Internasjonalisering

Lærere fra de respektive landene har hatt halvårlige møter og utvekslet informasjon, men like viktig som disse store møtene er lærerutveksling. Gjennom kontakt med sine italienske partnere har Bergens Handelsgymnasium utarbeidet skjemaer for muntlig vurdering i språkfag, og i fjor høst var både en av skolens norskfilologer og to realister i Italia for å studere vurderingsprosedyrene i sine respektive fag. Norske og italienske vurderingsskjemaer og læreplaner var på forhånd blitt oversatt til engelsk.

– De to landenes metoder for formativ vurdering (undervisningsvurdering) er relativt like i morsmål, men både muntlig og skriftlig eksamen er ulikt lagt opp. For eksempel blir italiensk morsmål inkludert i en tverrfaglig eksamen. Derfor blir eksamensvurderingen litt annerledes. Når en kommer hjem fra besøk på skoler i utlandet, ser en gjerne på egen praksis med nye øyne. Før i tiden måtte som kjent elevene stå ved tavla og skrive, regne og forklare. Det er sjelden i dagens norske skole, sier lektor Kjell Thorstensen. – Men i Italia praktiseres dette fortsatt med positivt utbytte. Elevene på skolen vi besøkte, måtte ofte regne oppgaver foran klassen i timene. Læreren gjennomgikk nytt stoff med eksempler, men det tok ikke lang tid før

Lektor Christiane Schmidt, lektor Ewa Bivand og rektor Odd Øvretveit reiser til Cento, Italia, 25. mars for å ha samarbeidsmøte med sine APE-partnerskoler.

elevene selv måtte prøve seg. Tekniske hjelpemidler så vi lite til. Her var det hoderegning og regelbruk som var viktig. Begrunnelsen var at kravet til muntlig vurdering er høyt. Muntlig vurdering er obligatorisk i alle fag.

– Prosjektet har gjort oss mer bevisste, og vi ønsker å jobbe videre med vurderingsproblematikken, sier Ewa Bivand og legger til at antall lærere som er interesserte i prosjektet, er økende. Dessuten er vurdering et av satsingsområdene ved skolen.

**Lektorbladets
spalter er åpne for
innlegg, artikler og
kronikker.**

lektorbladet@norsklektorlag.no

Rosthaug videregående skole (foto: Geir Inge Hekkelstrand)

Rosthaug har ikke råd til å følge avtaleverket

10 utenlandsekskursjoner avlyst

Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norsklektorlag.no

Rosthaug videregående skole i Åmot i Buskerud, en skole som arbeider under mottoet "grenseløs utdanning", og som har partnerskoler i sju land, avlyser nå ti planlagte utenlandsekskursjoner for elevene. Det er økonomiske grunner som tvinger rektor Bjørn Lippestad til å ta denne upopulære beslutningen.

– Den sentrale avtalen mellom KS og lærerorganisasjonene om "følge av pasient/klient/elev" (også kjent som SGS1010) vil kunne stanse internasjonaliseringsarbeidet som har vært en del av formålsparagrafen siden Lov om

videregående opplæring ble vedtatt i 1974, sier Lippestad til Lektorbladet.

Har ikke råd til overtidsbetaling

Tidligere har lærere kunnet delta på ekskursjoner ved å ta av sin ubundne arbeidstid og ved å få avspasering i ettertid. Nå skal slik deltakelse inn i lærernes arbeidsplaner, hvilket betyr at det skal tas fra deres bundne arbeidstid. Timene utover dette skal overtidsbetales. I tillegg utløses et dagtilskudd på 220 kroner, diett etter statens takster og selvsagt dekning av utgifter til reise og opphold. For en lærer som er på en ukelang ekskursjon, utløser det rundt 23 000 kroner i overtid. I tillegg vil de seks timene med bundet arbeidstid som lære-

Rektor Bjørn Lippestad
(foto: Geir Inge Hekkelstrand)

ren har pr. uke, være oppbrukt for 11-12 uker.

Rektor Lippestad sier skolen ikke har råd til overtidsbetaling, og lærere som har brukt opp bundet arbeidstid på forhånd, kan dermed ikke pålegges å være med når reformer og endringer skal drøftes og gjennomføres.

– Jeg er redd avtalen som er inngått, vil føre til at skoleelever bare kan drømme om ordlyden i Utdanningsdepartementets forskrift fra 1990, der det heter at ”skolen skal ha som målsetting at elever og lærlinger skal få et tilbud der de kan ferdes, arbeide og studere i utlandet i løpet av skoletiden”.

Individuelle avtaler

Rosthaug videregående skole har 850 elever, ti studieretninger og et aktivt internasjonalt samarbeid med skoler i Skottland, England, Frankrike, Tyskland, Polen, Tsjekkia og Hviterussland.

Rektor Lippestad overveier å inngå individuelle avtaler med enkeltlærere som vil bruke av sin ubundne arbeidstid til ekskursjoner.

– Rosthaug videregående skole har mange entusiaster som ber meg om å få følge sine elever på studiereiser etter vår gamle praksis for kompensasjon. Mitt dilemma blir da at jeg går imot en sentralt inngått avtale mellom partene i arbeidslivet. Derfor må de som er ansvarlige for denne avtalen, fortelle oss hva vi skal prioritere – og ikke irttesette skolene ved å si at man skal klare alt innenfor en bundet arbeidsplan, sier han.

– Det er en kortslutning når KS presiserer at den tilmålte tiden som ligger i en lærers bundne arbeidstid, er tidsramme nok til å klare både studiereiser og fylkeskommunens og departementets himmelstormende ambisjoner, sier han og legger til at han tror at skolens fagstolte ildsjeler vil gå til opprør mot det han kaller et absurd teater som er destruktivt for elevene.

NLLs tillitsvalgte ved skolen: – Vi slites i en lojalitetskonflikt

– Dette er en problematisk sak for medlemmene av Norsk Lektorlag ved Rosthaug videregående skole, sier tillitsvalgt Peter Holm i en kommentar.

– Vi slites i en lojalitetskonflikt mellom forpliktelsene i forhold til sentralt inngåtte avtaler på den ene siden, og ønsket om å kunne gi elevene en opplevelse utenfor skolens rammer på den andre siden.

– Internasjonalisering har vært sterkt i fokus hos oss, faktisk lenge før myndighetene innførte begrepet som et nytt satsingsområde i videregående opplæring. Vi har imidlertid forståelse for at skolen har problemer med å finansiere en slik lukrativ ordning, og vi beklager at ingen av de planlagte utenlandsturer blir gjennomført i år. Vi håper på en løsning som alle parter kan si seg fornøyd med. Om det er mer penger, nye forhandlinger eller andre ordninger, er det vanskelig å ha noen konkret formening om på det nåværende tidspunkt.

Peter Holm (foto: Geir Inge Hekkelstrand)

Tilfelle

Av Gro Elisabeth Paulsen, NLLs leder

Den dagen lærere skal gjøre sitt arbeid innenfor de samme tidrammer og betingelser som andre kommunalt ansatte, forvandles skolen fra en kulturinstitusjon til en leverandør av opplæringstilbud etter minstemål. Det er det Rosthaug-saken dreier seg om, skriver Gro Elisabeth Paulsen.

Etter at den nye avtalen om arbeidstid og godtgjøring under reiser med elever trådte i kraft, har Norsk Lektorlag mottatt flere reaksjoner. Rosthaug videregående skole (som omtales i dette nummer av Lektorbladet) er ikke enestående når det gjelder å tilby gode ekskursjoner basert på at lærerne gjør en ekstraordinær innsats. Men Rosthaug har en enestående frittalende og ærlig rektor som våger å si ifra så det ikke er til å misforstå.

”Det er en kortslutning når KS presiserer at den tilmålte tiden som ligger i en lærers bundne arbeidstid, er tidsramme nok til å klare både studiereiser og fylkeskommunens og departementets himmelstormende ambisjoner”, sier han og legger til at han tror at skolens fagstolte ildsjeler vil gå til opprør mot det han kaller et absurd teater som er destruktivt for elevene.

et Rosthaug

Kulturoppdrag

Dette er harde ord. Den dagen lærere skal gjøre sitt arbeid innenfor de samme tidsrammer og betingelser som andre kommunalt ansatte, den dagen blir skolen forvandlet fra en kulturinstitusjon til en leverandør av opplæringstilbud etter minstemål. Det er ikke bare ekskursjoner som kan karakteriseres som nødvendig arbeid dersom skolen skal kunne ta sitt kulturoppdrag på alvor.

Hvor mange av årets nye romaner bør en norsklærer lese for å holde seg faglig à jour? Hvor mange timer bør lærere bruke på orientere seg på internett? Hvor mange aviser og nyhetsmeldinger bør lærere følge daglig for å støtte elevene når de skal orientere seg i sin egen samtid? Fagstolte ildsjeler har aldri telt timer i den "ubundne delen av årsverket" og har med sinnsro mottatt hetsen mot de "privatpraktiserende lærerne".

Gratisarbeid

Som fagorganisasjon må imidlertid Norsk Lektorlag forholde seg til skoleeierens insistering på at de vil disponere lærernes tid innenfor såkalt kontortid. Rektor Lippestad peker på at ambisjonene i de nasjonale målene for skolen er urealistiske i forhold til tidsrammene i skolen. Det har han rett i, og det gjelder også kjerneområder i skolen. Skolens ressurser ble i sin tid tilmålt et ambisjonsnivå basert på klasseundervisning med krav om at hver elev skulle være "skolemoden" og dermed i stand til å ta til seg kollektive beskjeder, tilpasse seg regler og et felles undervisningsopp-

legg. Den tidsrammen de fleste allmennfaglærere arbeider innenfor, gir ikke mulighet for individuelt tilpasset opplæring.

Avlysning av ekskursjoner på en rekke skoler eksemplifiserer det gratisarbeidet som gjøres i skolen, nettopp fordi skolen ikke har vært "normalisert".

Man kan ikke organisere seg bort fra det faktum at viktig faglig-kulturelt arbeid, slik som Rosthaugs internasjonaliseringarbeid, er tidkrevende. KS står likevel hardt på at arbeidstidsordningene i skolen skal og må normaliseres. "Normaliseringen" av arbeidstid i forbindelse med ekskursjoner har avstedkommet så mange reaksjoner at KS har skrevet en kommentar til sine medlemmer om praktisering av **SGS 1010 Følge av pasient/klient/elev**. KS skriver der at den nye avtalen "medfører samlet sett ikke merkostnader sammenlignet med tidligere statlige avtaler for skoleturer/ekskursjoner".

Naivt

For oss som kjenner den praktiske skolehverdagen, virker dette rørende naivt. I KS er man tydeligvis ikke klar over at dugnadsånd og gratisarbeid opprettholder svært mye av det kulturberikende arbeidet i skolen. Mange skoler har verken visst om, eller villet vite om, lærernes rettigheter i det statlige avtaleverket. Vi har hatt liten bevissthet om sammenhengen mellom tid og penger blant skolebyråkrater og skoleeiere, fordi nye arbeidsoppgaver var "gratis" i den for-

stand at de kunne puttes inn i den uendelig tøyelige sekken av ubunden tid i lærerårsverket. **Dersom KS fjerner denne sekken, fjerner de denne muligheten.** For oss som arbeidstakere kan dette gi økonomiske fordeler knyttet til overtid, men skolene kan bli fattigere i mer enn en forstand.

Tariffavtalene, med tilhørende avspaseringssystemer og økonomiske godtgjøringssystemer, må respekteres av alle parter dersom ikke hele systemet skal bryte sammen. På Rosthaug har man regnet ut at den omtalte ekskursjonen vil gi en lærer 23 000 kroner i lønn for overtid. Hvis tariffavtalen skulle brytes, kunne i prinsippet en hvilken som helst ansatt ved skolen presses til å fraskrive seg 23 000 i lønn for å finansiere ekskursjonen. Det kunne like gjerne være logisk å presse en ansatt som ikke er ildsjel, og som ikke reiser, til å gi slipp på sin tariffestede lønn.

Rektor Lippestad er heldigvis en rettsskaffen mann som respekterer avtaler, og har i stedet valgt den korrekte, men ubehagelige, løsningen å avlyse ekskursjonene. Samtidig sier han tydelig ifra til både KS og til allmennheten.

Vi trenger flere rektorer som våger det.

Gro Elisabeth Paulsen

Ville du ha valgt samme utdanning og yrke hvis du i dag var 18-19 år?

Henning Wold, lektor ved Greveskogen videregående skole, Tønsberg, og tidligere leder av Norsk Lektorlag

Før jeg svarer på spørsmålet, må jeg fortelle litt om min egen vei til lektoryrket, som var litt kronglete, og ikke i tråd med Lånekassens strømlinjeformede ideal og krav. Jeg begynte nemlig å studere teologi, og først etter halvgått løp begynte jeg å orientere meg i retning av skolen og klasserommet via historie- og norskfaget.

Å svare på spørsmål om yrkesvalg

30 år etter blir selvsagt noe hypotetisk, men det er en interessant øvelse. Jeg konstaterer at det gamle gymnaset har gjennomgått meget store endringer de siste tre tiårene med hensyn til både pedagogikk, struktur, elevklientell og faglig innhold. Lektorenes status og relative lønnsnivå har også i den samme perioden blitt betydelig redusert.

Nå er jeg av den oppfatning at en og samme person godt kan passe på forskjellige "hyller" i arbeidslivet. Og når man velger yrke, tror jeg de fleste må velge litt med både hode og hjerte – det vil si både med tanke på det framtidige arbeidsmarkedets behov, men også ens egne evner og interesser. Det er nok ikke mange som kan velge sin hobby som yrke.

På bakgrunn av dette tror jeg at sjansen er ganske stor for at jeg som 19-åring i dag hadde valgt lektoryrket (mastergrad). Men jeg hadde nok valgt en litt annen fagkrets og studieprogresjon (det siste hadde behaget Lånekassen noe mer).

Klasserommet, i utvidet betydning, er utvilsomt en av samfunnets aller viktigste arenaer. Lærer- og lektorkorpset i norsk skole skal utruste den oppvoksende generasjon med god faglig ballast, gi en presentasjon av våre kulturelle verdier og opplæring i de universelle menneskerettigheter. Samfunnet har ikke råd til at dette dannelsesprosjektet ikke har høyeste prioritet. Våre politikere må her være seg sitt ansvar bevisst, og jeg er i den forbindelse helt sikker på at Norsk Lektorlag er en særdeles viktig aktør når det gjelder å være vaktbikkje og pådriver overfor våre myndigheter i så henseende. Dette presset må være så sterkt at samfunnet med hensyn til undervisningspersonalets betydning vil si og mene – fritt etter dikteren Rudolf Nilsen: "De beste blant dere er kalt."

Marit Saenger, Rosenhof voksenopplæringscenter, Oslo

Det var et interessant spørsmål! Det er omtrent som å bli spurt om jeg ville gjøre noe annerledes dersom jeg hadde fått sjansen til å leve livet om igjen. Mitt svar er både ja og nei. Ja – fordi jeg har hatt en spennende karriere som lektor i musikk, pedagogikk og språkfag. Nei, fordi jeg samtidig har hatt lyst til å velge andre fag som jus, medisin, menneskerettsstudier eller psykologi. Men jeg er likevel glad jeg valgte som jeg gjorde – og angret ikke på det.

Turid Houge, Fjell ungdomsskole, Hordaland

Nei, var jeg 18-19 år i dag, tviler jeg på om jeg ville ha valgt å studere fransk hovedfag, engelsk mellomfag og spansk grunnfag og gått inn i skolen. På begynnelsen av 70-tallet hadde en lektor relativt bra lønn og høy status sammenlignet med dagens begredelige situasjon. Dessuten var arbeidssituasjonen preget

av stor grad av frihet og fleksibilitet. Begrepet privatpraktiserende lærer var ikke oppfunnet.

Siden den gangen har det bare gått nedoverbakke, og får KS det som de vil, blir det vel fast kontortid og innføring av stoppeklokke. Ferien kommer også til å bli ”normalisert”. I det private arbeidsliv satses det for fullt på de ansatte som verdifull humankapital. I mange kommuner ser det ut til at det er mangel på tillit til arbeidstakerne og ønske om ytterligere kontroll som gjelder. For meg er det et paradoks at KS hevder at dette er veien å gå for å gjøre skolen mer attraktiv som arbeidsplass. Jeg ville derfor ha valgt et interessant studium med et vidt spekter av yrkesmuligheter – og primært en jobb i privat sektor.

Helge Bugge, medlem av sentralstyret i Norsk Lektorlag og lektor ved Skien videregående skole

Min far (som er lektor) pleide, når samtalen kom inn på yrkesvalg, å si: ”Jeg synes du skal bli lege, så kan vi tjene noen penger på deg.”

Jeg var ikke spesielt lydhør, men har siden forstått hans poeng (så nå er min datter lege). Det var forresten han som også formulerte uttrykket ”undervurdert og underbetalt” da han skulle portretteres i boken ”Norske filologer og realister” tidlig på 50-tallet.

Det var aldri tvil hos meg om at veien måtte gå til Det historisk-filosofiske fakultet på Blindern. At det ble norsk hovedfag, var likevel ikke opplagt, for jeg hadde gode engelsk-ektorer på gymnaset. Men så var det slik at den augustdagen da vi skulle melde oss på fag i gymsalen, var det over 30 grader, og køen til engelskbordet var lang, mens køen til norsk var kort. Så ble det norsk, da, men det var jo en lykke, for som bredt kulturfag har norsk vært uslåelig. At det ble musikk mellomfag, kom av seg selv, nærmest som en nødvendighet. Ikke tenkte jeg på om faget kunne brukes i noen yrkessammenheng, men jeg hadde jo hørt om musikklinja på Hartvig Nissen. Så kom tiden med Faglig Studentfront, Studentersamfunnet og Herbert Marcuse; da var det virvlet opp så mange overgripende (metafysiske) spørsmål at jeg måtte studere filosofi i et forsøk på å rydde opp i det hele. Dessuten kunne filosofi være greit å lese på egen hånd, mens jeg var visepresident i Norsk Studentunion.

Siden var jeg heldig. Jeg har nesten alle år arbeidet ved Skien videregående skole hvor det har vært musikklinje siden 1979, og hvor jeg i tillegg til norsk og musikk også har undervist i filosofi og språkkunnskap.

Men vil jeg anbefale andre å følge i samme spor? Da jeg valgte bort medisinen, var det ”klientifisering” av tilværelsen jeg valgte bort. Nå synes jeg skolen i større og større grad påtvinges et terapeut/klient-forhold til elevene. Ikke fordi elevene trenger det mer enn før, men fordi (la meg kalle dem) sterke aktører tvinger oss inn i en slik rolle, enten vi underviser 9-åringer eller 19-åringer, friske eller syke. Før en går inn i skolen, bør en i hvert fall innse at skolen nå ser ut til å bli nøkkelfaktoren i institusjonaliseringen av hele vårt samfunn hvor frie mennesker, uten klientstempel og med mulighet til å ta ansvar for sitt liv, kan få stadig trangere kår.

Pugging eller læring?

Av lektor Morten Brattbakk,
leder NLLs fagutvalg for historie/samfunnsfag

Det burde være unødvendig å understreke at for å forstå et emne og mene noe om det, må man først ha kunnskaper. Men i norsk skoledebatt er det skapt et kunstig skille mellom kunnskaper og forståelse, et skille som har fått konsekvenser for praktisk pedagogikk, skriver Morten Brattbakk.

Flere byer i Belgia

Etter å ha fulgt med i den pedagogiske debatten i noen år, har jeg flere ganger merket en tendens til å forutsette en motsetning mellom elevens læring av faktakunnskaper på den ene siden og evne til selvstendighet, refleksjon og kildekritikk på den andre. Faktalæring blir gjerne omtalt i negative ordelag, som noe gammeldags, som noe som forårsaker stress og er overfladisk, ja, til og med et hinder for elevens forståelse av stoffet. "Flere byer i Belgia" er blitt et skjellsord i norsk pedagogikk. Undervisningsmetoder, så vel som vurderingsformer, blir satt opp mot dette påståtte skillet. Tavleundervisning og prøver hvor man bare ramser opp kunnskaper, knyttes til faktalæring, mens gruppearbeid, prosjekt, elevmedvirkning og prosjekteksamen er noen av metodene som gjerne forbindes

med en mer positiv læring, hvor elevene bearbeider stoffet på en helt annen måte. Foreløpig sist ute med en slik polemikk er Elevorganisasjonen, hvor de argumenterer mot eksisterende eksamensformer. "Eksamen har stor innflytelse på det øvrige skolearbeidet, og det er derfor veldig viktig at eksamensformene fremmer læring og ikke pugging," sier leder Hallvard Hølleland ifølge organisasjonens nettsider, og legger til at mens samfunnet trenger folk gode på samarbeid og kildekritikk, er det "klistrehjerner" som blir vinnere i skolen.

Jeg har noen års undervisningserfaring som lektor i historie. Som i alle fag legges det vekt på både faktakunnskaper og ulike former for forståelse. Historiefaget er på den ene siden ofte forbundet med pugging av historiske fakta, årstall og kongerekker. På den andre siden er kildekritikk, oversikt over de store sammenhenger og refleksjon omkring ulik bruk av historien svært sentrale deler av faget. Det er derfor interessant å se hvordan dette faget bør læres, og hvordan elevenes læring bør evalueres i lys av den "motsetningen" som tegnes mellom fakta og forståelse.

Historie er etter min mening et svært sentralt fag, et fag som det er viktig at alle lærer. Det har sin

legitimitet i at det sammen med geografi og samfunnsfag gir elever i den videregående skolen en kompetanse som alle velgere i et demokrati bør ha. De vil få et overblikk over hvorfor verden er slik den er i dag, og kunnskap om bakgrunnen for ulike nasjonale og internasjonale temaer som velgere bør reflektere over. De vil også få innsikt i hvordan Norge i dag bare er én måte å organisere samfunnet på, hvordan vårt politiske system har oppstått og fungerer, og hvilke ideologier de ulike politiske partiene er basert på. Faget gir også elevene opplæring i kildekritikk, en meget viktig egenskap i dagens fragmenterte mediebilde og i et demokratisk samfunn.

Faktaopplysninger

For å tilegne seg en demokratisk kompetanse må man ha grunnlaget på plass for å kunne reflektere godt. Skal man ha en god og solid mening om Norges forhold til EU, må man ha på plass faktaopplysninger om EUs system og historie og Norges stilling i forhold til EU. En kompetent mening om islam og kristendom i dagens verden forutsetter solide kunnskaper om både den kristne og den muslimske verden helt tilbake til Romerriket. For å kunne ta stilling til konfliktene i Midtøsten på en skikkelig måte må man ha oversikt over regionens geografi og

*Morten Brattbakk (f. 1973) er lektor ved Andøy videregående skole og leder for NLLs fagutvalg for historie/samfunnsfag. Han har historie (hovedfag), engelsk og statsvitenskap i fagkretsen.
(foto: Svein Einar Bolstad)*

historie. Skal man vurdere økonomiske systemer, må man ikke bare vite deres kjennetegn, men også hvordan de har fungert til ulike tider og på ulike steder i historien. For å kunne drøfte og vurdere ethvert emne må man også ha utviklet et begrepsapparat. Man kan for eksempel ikke drøfte politiske systemer uten å vite ganske eksakt hva "sosialisme", "liberalisme" og "totalitær" betyr.

Dette kan virke banalt — men det burde være unødvendig å understreke at for å ha forståelse om et emne og kunne ta stilling til det, må man først ha kunnskaper. Og det er banalt. Men det er som nevnt skapt et kunstig skille mellom kunnskap og forståelse, et skille som har fått konsekvenser for praktisk pedagogikk i norsk skole. Det som må ha vært tenkt som et oppgjør med en puggeskole hvor elevene har lært seg løsrevne fakta uten å sette dem i sammenheng, har bikket over til arbeid for en skole hvor elevene i praksis skal reflektere uten egentlig å ha noe å reflektere over. Vi gjør elevene en bjørnetjeneste med å undervise på denne måten, vi lurer dem til å tro at de produserer dyp refleksjon, mens det i virkeligheten er snakk om overfladisk synsing.

Kildekritikk

Også i forhold til kildekritikk er kunnskap viktig. Jo mer man kan om et emne, jo mer er man i stand til å vurdere innholdet i en kilde. Har man ingen eller bare overfladisk kunnskap om nazismen og Holocaust, vil man ikke være like motstandsdyktig mot propaganda fra nynazistiske grupper, eller påpeke mangler i bøker og artikler om emnet. Man kan ikke vurdere forfatteren av en

artikkel om konflikten mellom Israel og Palestina uten å vite en god del om denne konflikten. Man kan heller ikke vurdere hvordan for eksempel vikingtida blir brukt som symbol i Norge uten at man faktisk vet noe om ikke bare vikingtida, men også samfunnet i den perioden hvor den brukes som symbol. Den motsetningen mellom "puggeren" og "kildekritikeren" som Hølleland tegner, blir derfor gal. Som lektor ser jeg klart at de elevene som har mye kunnskaper i hodet, også mye lettere utvikler forståelse og evne til å vurdere ulike framstillinger.

Hva har så denne intime sammenhengen mellom faktakunnskaper og forståelse å si for hvordan undervisningen bør foregå? Den vil for historiefagets del innebære læring av elementære begreper, geografi og faktakunnskaper, en sammenheng hvor disse faktaopplysningene passer inn og opplæring i hvordan disse faktaene og sammenhengene kan brukes til å danne mening. Bygd på dette skal man tolke ulike syn på historien og vite hvordan den brukes, samt ha kunnskap om kilder og hvordan historikere jobber. Det er dette brede spekteret som gjør historiefaget så utfordrende – og spennende. Men det kan også være frustrerende. For det første er tiden sammen med elevene gjerne for knapp, særlig på vg2. Man opplever også ofte at elevenes kunnskaper fra tidligere skolegang ikke alltid er så gode. Da debatten om den nye læreplanen for historie raste i avisene høsten 2005, bemerket flere lærere at elever manglet elementære kunnskaper om historie og geografi. Og selv er jeg etter bare noen få år i klasserommet ikke lenger overrasket over at

mange som starter i avgangsklassen i videregående skole på allmennfag ikke kan gjøre rede for ord som "parlamentarisme", "Balkan" og "separatistbevegelse", ikke helt kan forskjellen på "verdensdel" og "kontinent" og ofte i liten grad vet hvor sentrale europeiske land ligger i forhold til hverandre. Man opplever også at mange elever ikke har utviklet gode nok læringsstrategier når det gjelder tilegnelse av faktakunnskaper. Alt dette gjør at å legge det nødvendige grunnlaget for så å gi elevene god refleksjon, ofte er en formidabel utfordring.

Hele kunnskapsspekteret

Det kan noen ganger virke som om det er vanskelig for enkelte elevrepresentanter, pedagoger og skolebyråkrater å skjønne at god historieundervisning og vurdering må dekke hele kunnskapsspekteret. En standpunkt karakter gir jo ifølge våre vurderingsveiledninger bedre karakter til de som reflekterer over stoffet enn de som bare lister opp fakta, så hvis man praktiserer etter de forskriftene som gjelder, og det stoler jeg på at historielærere i dette landet gjør, er det feil som Elevorganisasjonen hevder, at det bare er klisterhjerner, som underforstått ikke bearbejder stoffet, som blir vinnere. Eksamensordningen bør også være slik at elevene kan vise at de behersker både kunnskaper og forståelse, ikke enten det ene eller det andre.

Man opplever ofte i debattprogrammer på TV og i innlegg i aviser at mange har sterke meninger om saker selv om det skorter på kunnskapene. Og mange praktiserer kildekritikk på en slik måte at de ignorerer klare og reelle fakta fordi de er i uoverensstemmelse med eget syn. Men heldigvis finnes også de som bygger meningene sine på kunnskaper, og er i stand til å forandre syn når de kommer over nye opplysninger. Vi skylder elevene i norsk skole å lære dem denne beundringsverdige egenskapen. For å sitere den britiske forfatteren og humoristen Douglas Adams: "All opinions are not equal. Some are a very great more robust, sophisticated and well supported in logic and argument than others."

Humanbiologi og økologi, et sikkert valg i en moderne læreplanvirkelighet

Av lektor Kai Haugen

De to søylene i biologifaget i videregående skole er humanbiologi og økologi. Både lærere og elever sier de liker disse og betrakter dem som karakteristiske for faget. Men det paradoksale er at nesten ingen sier det samme om biokjemi og genetik/genteknologi. Forklaringen kan være at lærerne trenger skikkelig etterutdanning i genteknologi, skriver lektor Kai Haugen. Artikkelen er basert på hans mastergradsoppgave ved Pedagogisk forskningsinstitutt ved Universitetet i Oslo våren 2005.

Sviktendre rekruttering

Hensikten med undersøkelsen jeg foretok, var primært å finne ut hvorfor elever velger biologi, hvilke andre fag de velger sammen med biologi og hvordan elever og lærere oppfatter biologifaget. Bakgrunnen for undersøkelsen var den sviktende rekrutteringen til naturfagene i videregående skole og ved universitetene. Den praktiske betydning undersøkelsen kan få, er å bidra til at biologiutdanningen blir bedre, og at flere velger biologi. På grunnlag av resultater fra denne undersøkelsen, andre undersøkelser og litteraturstudier, har jeg forsøkt å svare på spørsmålet om hva forholdet er

mellom biologifaglig ferdighet og kompetansemål innenfor et moderne læreplanverk med et pragmatisk perspektiv.

Innsamlingen av data foregikk ved at Nasjonalt senter for naturfag i opplæringen, Universitetet i Oslo, våren 2004 sendte ut spørreskjemaer til tre grupper av respondenter ved alle videregående skoler: 2BI-elever (VK1), 3BI-elever (VK2) og biologilærere. Det kom inn svar fra 230 skoler med god dekning fra hele landet, svarprosenten var 66 (til sammen 2374 svar, hvorav 291 lærersvar). 53 % av lærerne er over 50 år. Det betyr at om 10 år er halvparten av lærerne ute av skolen. Kjønnfordelingen blant lærerne er 60 % menn og 40 % kvinner. Ca. 80 % har hovedfag, de fleste i biologi. Spørreskjemaene inneholdt både avkryssningsspørsmål og åpne spørsmål. Denne studien kategoriserer og danner meningsprofiler på grunnlag av svarene på de åpne spørsmålene.

Biokjemi, genetik og genteknologi

Det er 75 % jenter som velger biologi, og hele 50 % av alle fagvalg kombinert med 3BI er irrelevante for rekruttering til postgymnasial utdanning i biologi, i den forstand at de andre fagvalgene er språk eller samfunnsfag, og ikke andre realfag. Den viktigste grunnen som elevene oppgir for å ville stu-

Kai Haugen er lektor ved Vågsbygd videregående skole.

dere biologi, er genuin interesse for faget. Det kan problematiseres at andelen gutter som tar biologi i videregående skole, er så lav som 25 %, siden det er en tendens som vil kunne gjenfinnes i at andelen menn som tar lærerutdanning, kan bli for lav.

Undersøkelsen slår ettertrykkelig fast at de to søylene i biologifaget i videregående skole er humanbiologi og økologi. Både lærere og elever slutter seg til disse emnene – de liker dem, og de oppfatter dem som karakteristiske for biologifaget. Elevenes utpregede interesse for mennesket og menneskets plass i naturen henger antakelig sammen med den sterke individ-sentreringen i vår tid.

Det paradoksale som denne studien avdekker, er at nesten ingen gir uttrykk for verken å like eller oppfatte som karakteristiske emnene biokjemi og genetik/genteknologi. Det gjelder i særlig stor grad for lærerne, til tross for at disse emnene fremdeles har en sentral plassering både i læreplanen og i de sentralt gitte skriftlige eksamensoppgavene. Elevene i 3BI oppfatter derimot genteknologi som ganske karakteristisk for faget, samtidig som de liker den svært godt. Og ved universitetene er det nettopp den nye molekylærbiologien som får de største tilførselene av friske penger, noe som indikerer at det legges vekt på denne forskningen. Fenomenet kan ha sin forklaring i at lærerne trenger skikkelig etterutdanning i genteknologi ved en høyskole eller et universitet. Riktignok viser tall fra universitetene at svært mange lærere har vært på kortvarige etterutdanningskurs, men det er antakelig ikke tilstrekkelig til at de skal føle seg fortrolige med arbeidsmåtene i laboratoriet. Få lærere sier at de trenger etterutdanning, men noen gir uttrykk for at lærebøkene må oppdateres i genteknologi. Når det gjelder biokjemien, så kan den manglende oppslutning og oppfatning av emnet som karakteristisk ha sammenheng med at lærerne har store problemer med å få elevene til å lære dette omfattende puggstoffet.

Reformpedagogikk

Lærerne oppfatter den praktiske arbeidsmåten i felt og laboratorium både som svært karakteristisk og som noe de liker svært godt ved biologifaget. Det kan bemerkes at disse aktivitetene har stort innslag av arbeidsskolepedagogikk. Et tredagers studium av et økosystem, med skrivning av tilhørende rapport, er et typisk prosjektarbeid. Dette er noe lærerne nødvendig vil gi slipp på, feltstudier legitimeres ved at de anses som nødvendig del av biologifaget. At det kan oppfattes som reformpedagogikk, er de lite affisert av, til tross for at undersøkelsen ellers avdekker motstand mot prosjekt og alt annet som smaker av reformpedagogikk. Lærernes anbefalinger om å endre eksamen er velbegrunnede og sterke, det gjelder både den åpne oppgavetypen til skriftlig eksamen, hvor

mange svar kan være rett, og muntlig eksamen med lang forberedelsestid og prosjekt.

Elevene gir uttrykk for å like ekskursjoner og eksperimenter, særlig spektakulære demonstrasjonsexperimenter utført av læreren. Men de synes ikke å verdsette etterarbeid og rapportskrivning like høyt. Det kan virke som om de er mest bekvemme i tilskuerrollen. Elevene oppfatter ikke de praktiske sidene ved faget som karakteristiske i samme grad som lærerne gjør, og de gir heller ikke uttrykk for å like dem. Antakelig er elevenes praksisbegrep annerledes enn lærernes. Elevene synes å fokusere mest på det nyttige for individet.

Gjennomgangen av utviklingen av biologifaget siden 1980-tallet viser at det presumptivt er blitt lettere å gjennomføre for elevene. Det skyldes at lærestoffet er forandret, at kravet om utførelse av obligatoriske øvelser og ekskursjoner med rapporter er falt bort, at 3BI ikke lenger bygger på 2BI og at eksamensformen er endret. Da kravet om fordypning i andre realfag falt bort, bidro det antakelig til økt gjennomstrømning.

Handlingskompetanse

Ferdighetene i faget biologi må i en moderne læreplanvirkelighet gi nyttig handlingskompetanse, anvendelig i den livssituasjon mennesket befinner seg i. De unge trenger kompetanse i å ta vare på egen kropp og helse. Det gjelder de valg vi foretar angående livsstil, mat og forbruksvarer. Biologisk kunnskap som gjør det mulig for elevene å forstå virkningen av vårt forbruk på økosystemene i verden, setter dem i stand til å foreta mindre skadelige valg. Den globale dimensjonen over miljøforurensing og ressursbruk gjør at kunnskap som øker den biologifaglige ansvarlighet blir viktig allmenndannelse. Likedan mangler de evnen til kritisk og på faglig grunnlag å kunne vurdere holdbarheten i sosiovitenskapelige påstander om biologi som framsettes i media, som blant annet er viktig for å kunne delta i demokratiet på en velbegrunnet måte.

MELDING fra DnB NOR

1. mars fjernet DnB NOR gebyrene for varekjøp under 300 kroner. Dette gjelder altså alle programkunder i DnB NOR Personmarked.

Samtidig settes prisen for totalprogrammet for kunder under 26 år ned fra kr. 65 til kr 30 pr. mnd.

Dette vil si at

Akademikermedlemmer under 26 år med totalprogram år får ny månedspris på kr. 15 (50 % rabatt)! Sammen med det meget gode førstehjemslånet med gratis rentetak som ble lansert i fjor høst, gjør dette at personer i etableringsfasen får et meget godt og prisgunstig banktilbud.

Astri Traaholt

Markedsjef

DnB NOR Bank ASA

Bedrifts- og foreningsallianser

Tfl. 55 21 19 16 -mobil 91604235

E-post astri.traaholt@dnbnor.no

Kurs i pensjonistøkonomi

Pensjonistgruppa i NLL arrangerer

kurs i pensjonistøkonomi den 27.04. kl. 1700 - 2000 i Galleriet (Akershus fylkeskommune), Oslo.

Interesserte kan henvende seg til Oluf Danielsen, tlf. 99 36 85 47, e-post: oluf.danielsen@c2i.net

Realfag og skole

KS bekymret for kvaliteten på lærerutdanningen

Av lektor Roar Johnsen

På et kurs i Trondheim i februar hevdet Geir Grimstad fra KS at lærerutdanningen ved de fleste høyskolene i dag ikke holder mål faglig, skriver Roar Johnsen i sitt referat.

Deltakerne på kurset, som ble avviklet på Rica Nidelven Hotel 2. og 3. februar, opplevde to givende dager med lærerrollen, realfag, lønn og personalpolitikk som sentrale temaer. De fleste deltakerne kom fra Norsk Lektorlag, men det var også tillitsvalgte fra andre Akademikerforeninger og fra NITO i Nord- og Sør-Trøndelag. Kursansvarlig var Bjørn Frosthammer, hovedtillitsvalgt for Akademikerne i Nord-Trøndelag.

Første dag bød på fem engasjerte debattanter bestående av Odd Einar Dørum (stortingsrepresentant for Venstre), Trude Nøst (fylkesråd for Senterpartiet i Nord-Trøndelag), Gro Elisabeth Paulsen (leder i NLL), Kaare Skagen (professor ved Universitetet i Tromsø) og Geir Grimstad (rådgiver i KS). Etter at alle debattantene hadde holdt sitt innlegg, ble det plenumsdiskusjon.

Aktiv kunnskapsformidler

Odd Einar Dørum la vekt på at læreren må være en aktiv kunnskapsformidler, og at samfunnet må vise respekt for lærerrollen. Han ønsket lærere som tydelige voksne i skolesamfunnet, som må legge mer vekt på dannelse og ikke bli en bedrift i et marked. Han mente også at det ikke må være en for negativ fokus på læreryrket for å sikre en god profesjonsstatus og rekruttering. Dørum var videre helt tydelig når det gjaldt en av Venstres viktigste saker i denne stortingsperioden: Satsing på skolens innhold og læreren/lektoren som fagperson med personlig trygghet og med utøvelse av en intelligent dialog.

"Landets beste realfagsutdanning"

Trude Nøst gav uttrykk for at Nord-Trøndelag fylke skal gi elevene "den beste realfagsutdanningen i landet", og at fagene "må vises fram". Hun antydte

også at populære studieretninger som for eksempel musikk, dans og drama må vike plassen for en mer styrt utdanning innen særlig realfag.

Gro Elisabeth Paulsen hevdet at Norge ikke satser på utdanning, og at det ikke lønner seg for den enkelte å gjennomføre en langvarig utdanning. "Annerledeslandet" Norge må ta innover seg dette for å blant annet kunne utdanne nok godt kvalifiserte realister og ingeniører, mente hun.

Kaare Skagen mente, i likhet med Gro Elisabeth Paulsen, at lønn er et viktig signal på hvordan samfunnet oppfatter statusen til et yrke. Han var også opptatt av hvor viktig kunnskap og kompetanse er i et samfunn med fri flyt av informasjon, som hele tiden må vurderes.

KS ikke fornøyd med lærerutdanningen

Geir Grimstad gav uttrykk for at KS virkelig jobber for å gjøre lærerutdanningen bedre! Han mente at de fleste høyskolene i dag ikke holder de nødvendige faglige mål for en slik utdanning. Han ønsket også en betydelig satsing på realfag og nevnte følgende eksempel: 32 % av nyutdannede realister med høyere grad startet å jobbe i skolen i 1972. I 2000 var denne andelen kun 8 %.

Kursets andre dag bød på mye informasjon om lønnsutviklingen i offentlig sektor. Svein Sjølie (fra Akademikerne sentralt) gav tydelig uttrykk for at løningene for offentlig ansatte akademikere må økes for å hindre flukt av arbeidstakere til bedre betalte jobber i det private markedet.

Ole Tronstad (fra administrasjonen i Nord-Trøndelag fylkeskommune) gav eksempler på fylkets satsing på senio-

Roar Johnsen er sekretær i Nord-Trøndelag Lektorlag. (foto: Svein Einar Bolstad)

rer. Individuelle avtaler kunne her gi vesentlige reduksjoner i arbeidsbyrden uten lønnsreduksjon. Han mente, i likhet med fylkesråd Trude Nøst, at Nord-Trøndelag fylke generelt praktiserer en god personalpolitikk. Det var imidlertid ikke noe tydelig signal om at fylket ville satse mer på en reell differensiering av lønn.

Gro Elisabeth Paulsen avsluttet kurset med betraktninger omkring ny arbeidstidsavtale som er en del av vårens forhandlinger med KS. Hun presiserte at Norsk Lektorlag vil arbeide for en lesepaktavtale som bedre ivaretar selve undervisningen enn dagens avtale.

Nytt lønssystem med mindre vekt på formell kompetanse?

Undertegnede, som har arbeidet 20 år i videregående skole som realfagslektor, håper at kursets positive ånd blir omsatt til gjerning. KS har gitt uttrykk for at de ønsker et nytt lønssystem for undervisningsstillinger med mindre vekt på formell kompetanse. Et slikt lønssystem kan vel neppe øke rekrutteringen av for eksempel realister med hovedfag eller mastergrad?

norsk lektorlag

Sekretariat:
Norsk Lektorlag, Keyzers gate 5,
0165 Oslo.
Telefon: 23327994,
telefaks: 23327990,
Nettsider: www.norsklektorlag.no
E-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Generalsekretær:
Otto Kristiansen
Tlf. 23327994 (a),
48171611 (m),
e-post:
otto.kristiansen@norsklektorlag.no

Administrasjonssekretær:
Hildegunn
Kreppene
Tlf. 23327994
e-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Regnskapsansvarlig:
Tove
Johannessen
Tlf. 23327994
e-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Sentralstyret

1. nestleder:
Helge Bugge, Skien
Tlf. 35905850 (a), 35545630 (p), 98439426 (m)
e-post: buggeriksen@hotmail.com

Else Alvik, Ås, forsikringsansvarlig.
Tlf. 64975765 (a), 64940825 (p),
91583351 (m),
e-post: ealvik@online.no

Just Almås, Lillehammer
Tlf. 61224216 (a), 61257261 (p), 99381118 (m)
e-post: justalmas@hotmail.com

Jon Hybert Sand, Oslo
Tlf. 23381510 (a), 66807078 (p), 45428594 (m)
e-post: jon.sand@nordstrand.vgs.no

Leder:
Gro Elisabeth Paulsen, Gjøvik.
Tlf. 23327994 (a), 91327691 (m),
e-post:
gro.elisabeth.paulsen@norsklektorlag.no

2. nestleder:
Sigrid Skogan, Steinkjer.
Tlf. 74121700 (a), 74161431 (p),
92810979 (m)
e-post: Sigrid.Skogan@c2i.net

Else Wigen Berner, Stavanger.
Tlf. 51842200 (a), 51581473 (p),
90940113 (m)
e-post: eberner@c2i.net

Geir Haagensen, Steinkjer
Tlf. 74160170 (a), 41200323 (m)
e-post:
geir.hagensen@steinkjer.kommune.no

Svein Einar Bolstad, Bergen
Tlf. 56310200 (a), 55266439 (p),
90041170 (m)
svein.einar@bolstad.to

Fylkeslagene:

Akershus Lektorlag	Leder Sigrun Aaneby	Ås vgs	64 97 57 00	sigrun.aaneby@aaas.vgs.no
Aust-Agder Lektorlag	Leder Terje Repstad	Møglestu vgs.	37 27 29 25	terje.repstad@moglestu.vgs.no
Buskerud Lektorlag	Leder Kari Handeland	Ringerike vgs.	32 12 79 28	kari.handeland@skole.bfk.no
Finnmark Lektorlag	Leder Roald Johansen	Vadsø vgs.	78 95 38 95	roald.johansen@ffk.vgs.no
Hedmark Lektorlag	Leder Ole Peder Kjeldstadli	Ener ungd. skole	62 53 09 67	ol-p-kj@online.no
Hordaland Lektorlag	Leder Svein Einar Bolstad	Sotra vgs.	55 26 64 39	svein.einar@bolstad.to
Møre og Romsdal Lektorlag	Leder Einar Johannessen	Romsdal vgs	71 24 33 00	Einar.Johannessen@mrfylke.no
Nord-Trøndelag Lektorlag	Leder Bjørn Frosthammer	Olav Duun vgs.	74 27 37 99	bjoern@frosthammer.net
Nordland Lektorlag	Leder Gro Bendiktsen	Bodø vgs.	99 62 95 10	gro.bendiktsen@nfk.no
Oppland Lektorlag	Leder Just Almås	Gausdal vgs.	61 25 72 61	justalmas@hotmail.com
Oslo Lektorlag	Leder Jon Hybert Sand	Nordstrand vgs.	66 80 70 78	jonsand20@hotmail.com
Rogaland Lektorlag	Leder Else Wigen Berner	Bergeland vgs.	51 58 14 73	eberner@c2i.net
Sogn og Fjordane Lektorlag	Leder Aud Sissel Hestenes	Hafstad vgs.	57 72 13 00	aud.sissel.hestenes@sf-f.kommune.no
Sør-Trøndelag Lektorlag	Leder Ann Jorid Grønli	Tiller vgs	73 93 35 01	ann-jorid.gronli@medisin.ntnu.no
Telemark Lektorlag	Leder Tor Henning Olssen	Bamble vgs.	35 96 09 21	tholssen@frisurf.no
Troms Lektorlag	Leder Geir-Åge Svenning	Kvaløya vgs.	77 60 54 00	begevs@online.no
Vest-Agder Lektorlag	Leder Sten Aunevik	Tangen vgs.	38 03 04 18	StAu1@isyd.no
Vestfold Lektorlag	Leder Sindre Vinje	Teigar ungd. skole	90 60 99 79	sindrevinje@gmail.com
Østfold Lektorlag	Leder Hroar Gravning	St. Olav vgs.	69 34 69 39	hr_gravn@stolav.vgs.no

Skole- og studiereiser

I Sabra Tours har vi spesialisert oss på turprogram for skole- og studieturer

Våre mest populære reisemål er:

- ✓ London, Brighton, Bournemouth, York og Whitley Bay
- ✓ Edinburgh og Aberdeen ✓ Dublin og Galway
- ✓ Paris ✓ Roma, Firenze og Garda ✓ Praha
- ✓ Budapest ✓ Tallinn ✓ Island ✓ Israel ✓ USA

Ta kontakt med Rolf eller Asbjørn på telefon 69 83 30 80, faks 69 83 30 81 eller e-post: sabratours@sabratours.no.

Besøksadr: Torggt 3, 0181 Oslo
Postadr: Pb. 8897 Youngstorget 0028 Oslo
Tlf: 69 83 30 80 Fax: 69 83 30 81
E-post: sabratours@sabratours.no

Siden sist ...

Vi står foran en omfattende reform i grunnskolen og videregående opplæring – og forlag og forfattere arbeider på høygir for å få utgitt nye lærebøker.

Idet disse linjer skrives, er kampen om markedsandeler skolebøkforslagene imellom allerede kommet godt i gang. Lærere inviteres på spennende kurs og blir påspandert både reise, servering og hotellopphold.

Det er en selvfølge at lærere og skoleledere setter seg inn i nye læreplaner og andre sider ved Kunnskapsløftet – og at de foretar en seriøs vurdering av de ulike læreverkene som gjør krav på å være skrevet etter de nye planene. Men det kan diskuteres om forlagenes "smørbrødseminarer" er den beste måten å foreta en kritisk vurdering av lærebøker på.

Det er også viktig at skolens folk ikke lar seg "bestikke" av geskjeftige forlag. Det burde være unødvendig å si det, men det er vel ingen hemmelighet at forlagene primært har én hensikt med sine seminarer: å selge flest mulig av egne bøker.

Ikke minst av den grunn er det viktig å ha et bevisst forhold til forlagenes framstøt overfor skolene denne våren.

Vi må heller ikke glemme at det for videregående skoles vedkommende til sjuende og sist er elevene (og deres foreldre) som betaler gildet. Kostnadene som går med til markedsføring av en ny bok, føres naturligvis opp som utgifter til utvikling og lansering av verket.

sms

Lektor- og adjunktprogrammet

Lektor- og adjunktprogrammet (LAP) tilbyr masterspesialiseringer innen følgende fagområder:

- **Realfag**
- **Nordisk**
- **Fremmedspråk**
- **Kultur- og samfunnsfag**

Vi har totalt 17 forskjellige masterspesialiseringer. Varighet er 1 1/2 år, 90 studiepoeng.

Søknadsfrist: **15. april 2006**

Studiestart: **August 2006**

For mer informasjon, se:

www.uio.no/studier/program/lektor

Opptak via UiOs søknadsweb:

www.uio.no/studier/opptak/soknadsweb

Kontaktpunkt:

UV-studentinformasjon, tlf.: 22 84 44 45/46

e-post: uv-studentinformasjon@uv.uio.no

